

Mááki

Yóóane nommá perai-náqá timá yímikaiye.

¹ Ítu Káríqto, Áánûqtuni áanikoma, wení átê-wataagoni áaimma mirá-imiye: ² weqtábámá Áánûqtu timákaraitana Áítáiya Áánûqtuni wataá-wataa-naqa miráuma agatáiyee:

“aónaao. kemá ketí wataá-wataa-naqa timá áménana enaúbáqá kéena wemá ení aammá yokaa-yokaa umákaniye.

³ kaqmáápaqa móra-nakoma wataá-wataa timá kabámarena kétiye,

‘uyátárai-nakoni aammá yokaa-yokaa umákaaro! wení aammá mamá arupú oro!’ ”

titana agatáiyee. ⁴ agatáinapoana Yóóane nommá perai-náqá kaqmáápaqa irena tiráiyee: “keráwáqtí áaimma waéqmáráaro! waéqma nommá péráaro! pétikaina keráwáqtí kúmiq-yaqtaaqa kebó-yáqtáákáráqá paábaq yúwáaro! paá yuwénama atóbagenana ánataginiye.” titata ⁵ máqte-kayukama Yúria-marupakekaraq Yérútáárebakekaraq Yóóane máipaqa kóuraae. kóureta abarokáq tirááe: “ketáái áaimma táigoma uréna kúmikoma uréna kebógómá uráitataa ketáámá aíbôqnaaboq urétaa táigoma uráunataae. urétaa maa-wái-táigóqtábámá mútûqa tinaaépaqa kémarauatae.” tewana Yóóane nommá péqyikarena Yótaa-nopi péqyikariye. ⁶ ááqibo Yóóane oótiraa-kakoni aúwaratima áyaugaraqa kúberena mi-kákóní áwîqa káámoma aúwarati-amurannama umátokena yaatáruraa-kamma uwon ámûkaraqa

néwaimiye. ⁷ ááqibo wemá abarokáq tiráiyē: “tinaaépaqa uyátárai-nakoma kéiyē. ketí mú mikáq-náqá kemá wení maqnémá maqnégánópópaqa wení aítauq-anaa-annae íma kanaaráq uwaénúnamiyē. ⁸ kemá paá nokaráqá kébetikaunana wemá aágogaraqa pétikaniye. Áánûqtuni Aokaq-Áágómíyē.” téna tiráiyē.

Îtuma nommá péqtuwe wení kanaa inayaba maqmá aónaraiye.

⁹ mi-kánáámá Îtuma iréna Náátárêtibake anón-awiqa Kááriribaqa iráitana Yóáane nommá pérakarena Yótaa-nopi pérakaraiye. ¹⁰ pérakaitana Îtuma nopiké kéuwitana káonaitana wíyómma abayámmá kéigitana aágoma máaraa kukéna Îtuni aúraqa atáitana aónaraiye. ¹¹ wíyôkake aagómá tiráiyē: “emá ketáanikoma máane. eqtábámá timuqá kémarakaune.” titana ¹² aágoma páátákáá Îtuma kaqmáápaqa waqtukáiyē. ¹³ waqtukáitana kaqmáápaqa móra-wiyomma tiyááka-yupaama (40) máqe-uraiye. máqe-uraitana webó-wámmá Tááqtaama Îtuni kanaa inayaba maqmá aónaraitana wemá abááq-wákaráqá máqe-uraitata Áánûqtuni kaqtó-wayukama áwáqnaa urááe.

Îtuma noyááqamaa o-káyúkámá yááyaraiye.

¹⁴ ááqibo Yóáane kaarabúti matáitana Îtuma Kááriribaqa iréna Áánûqtuni átê-wataama abarokáq timá yímikena tiráiyē: ¹⁵ “Áánûqtuni kawáá kéikanaama íbêqa kéyabita wenôpaqa kéiyē. kéyabita keráwáqá kúmiq-yaqtaaqqa kebó-yáqtaákaráqá yuqmá ánataaro. táígon-aaimma kúmiq-aaimma

kebo-ááímmá waéqmáráaro. Áánûqtuni átê-wataama arunóbáqá arupú umá ítáaro. áyakoma tágaino!” timáqtuwena ¹⁶ Kááririri-nokayukoni agínaupaqa uréire kéena kaayaq-nákómá yimónaraitata noyááqa abááóya-nakoratama yíwîqa awaómá Tááímoni ábâkoma Áánaru Ítuma yimónaraitata kúqônápo noyááqtabama abáá kéoye. ¹⁷ kéoyana Ítuma tiráiyé: “kenákámá tinaaépaqa yekaa. ketí wataá-wataa timá yímiyata waayúkama itéta ketinaaépaqa yínobo! miráuma waayúka-amaa ínákámá auráyóye.” ¹⁸ titata yenákámá páátákáá kúqômá kéyuwetarata Ítuni anaaépaqa urááye. ¹⁹ uyéq éna waaqókáqá uréire kéena kaayaq-wátámá yimónaraitata yíwîqa Yêmitiyaa Yóááne iboán áwîqa Yébere. yemá nópí-káárébí kúqômá yarákuraitata amuqá kéyoraae. ²⁰ kéowana Ítuma yimónaqtuwena yááyaraiye. yááyaqtuwaitata páátákáá Ítute kóureta Yébere yenákáti iboámá wení káágóbégaráqa nópí-káárébí iyúwáawata máqe-uraae.

kuti-áágógaráq-nákómá

²¹ máqe-uraawata Ítute kóureta Kápéranabaqa iréta Tabaatiráqá aapinaa-náúpáqá pékaae. pékaawana Ítuma aapinaammá timá yímikaiye. ²² timá yímikaitana wení aapinaaqtábámá waayúkama yáaqa karáiyé. wemá abarokáqá akoqnáágogaraqa kéyiraa téna timá yímikaitata ááqibo aapinaa-káyúkámá aapinaammá akoqnáágogaraqa ítiraawana wemá aapinaa-káyúkáráá ítima-yimikena wemá uyátárai-nakoraa náápaa wái-nakoraa umá timá yímikaitata waayúkama yáaqa karáiyé.

23 ááqibo aapinaa-náúpáqá móra-nakoma kuti-áágógaráqá máitana kuti-áágómá arunóbáqá wáqe-urena 24 aamá kabámarena tiráiyé: “Ítuo! é Náátárêtibake-nakoe. keqtááyábá nôraq kéono? emá arááq tíkamine iráánô? eqtábámá kéitauna emá Áánûqtuni-nakoe. aítaa í-yátááqá íma wáinakoe. aokaq-náqá máane.” titana 25 Ítuma áá awáágurena tiráiyé: “páátí mááo! wení arunóbáké yáubaa!” titana 26 kuti-áágómá min-nákóní aúma kaepú-kaapun uréna wááqa yuréna yáubaraiye. 27 yáubaguraitata waayúkama yáaqa karéta tirááé: “nóinabiyo? wé abarokáqá kuti-áágóqtábámá aamá káwaagena akoqnáá umá timá ámitana kaqtó umá yáubaguraiye. nóin-aainabiyo? aúgenabiyo?” tiréta 28 Ítuqtabama watáá-wataa tíq-tiq urááwana mi-kátáámá páátákáá máqte-Kááririri-marupaqa kóuraiye.

Ítuma taíbaq-karima kátobamayikaiye.

29 urááwana aapinaa-náúpáké yáubarena Tááímoniyaa Áánaruni naaúpaqa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa pékaae. 30 pékaitana Tááímonini ánáakoni anóama karímá kákaitana kokoq yámma kákaitata yemá wení kariyábámá Ítumma ya timá ámíkaawana 31 wemá iréna ayáákaqa yáqtoqma awáuturaitana kokoq yámma érákáitana wemá aáwaqa agamá yímikaiye. 32 karáákáq kúmitana abaúma pékuraitata waayúkama máqte-kari-kakai-kayukama kuti-áágó wái-kayukagaraqa yíwíqmeta Ítunopaqa irááé. 33 iréta naa márûpake máqte-kayukama oqtaráqá áíkutaawana 34 Ítu káqo-kaqo-karima atóbamayikaitata netuqyaa-káyúkátí karímá

atóbaguraawana kuti-áágómá netuqyaa-káyúkátí irunóbáké waqtukáitata kuti-áágómá Ítuni áaimma ítáraawana kuti-áágótábá wemá timá yímikaiye: “páátí mááro! waayúkamá ítima-yimero!” titata páátí máqe-ureta aamá ítiraae.

Ítuma Kááriribaqa abarokáqá tiráiyē.

³⁵ ááqibo nokáá-nokaapaqa aaqá ítágaraitana Ítuma wenamá itó-urena yáubarena nunamummá mó titata ááqibo ³⁶ Tááímoni wení aanábó-wáyúkágáráqá wenanaaépaqa wakéta abáá kéeta ³⁷ káoneta tirááe: “máqte-kayukama eqtábámá abáá kéoe.” tewana ³⁸ Ítuma tiráiyē: “káqo-marukaqa kónunatae. abarokáqá maa-kátáá-wátáá keqnáámmá ko timá-yimenune. miráunaboqa kukáune.” téna ³⁹ máqte-Kaariri-marukaqa uréire uréna yetí aapinaa-náúpátáá aapinammá abarokáqá timá yímikena kuti-áágómá waayúkati irunóbáké waqtukáiyē.

Ítuma kárú-yamma atóbamakaiye.

⁴⁰ ááqibo kárú-naqa Ítunopaqa iréna araayukaqá yó peréna egaa aréna tiráiyē: “é akáinaama tú kégayubi-karima kanaaráq atóbatikanone.” titana ⁴¹ Ítuma arummá kéitana ayáámma árúqtuwena ánekukuqa uréna tiráiyē: “tíkáiyē. atóbagaao!” titana ⁴² páátákáá atóbaguraiye. karímá érákáitana ⁴³ Ítuma akoqnáá umá timá ámikaiye: “kóaa! ⁴⁴ waayúkama ítima-yimiyo! monoq-nákómá ení aúwaratimma ko aráátiyo. érákái-qtataaqa Móteti timá yímikai-qtataaqa awaaméq náámeq-yaqtaaqa márû-amiyo! ámínatama waayúkama aónáiyana ení

karímá érákáinata itánoe.” ⁴⁵ titana kóurena kaqtó íurena máqte-kama tíq-tiq umá timá yímikaitana Ítuma naa márûkaqa abarokáqá íma kanaaráq uráimiye. íurena kaqpmáápaqa máitata waabámmá máqte-marupake wé máipaqa yó-yo urááe.

2

Ítuma aú aráákagurai-nakoma atóbamakaraiye.

¹ pááqya-kagaama púítana Ítuma Kápéranabaqa yauweré uráitata waayúkama timá aúgen-augen umátukaapoata ítáraawana naaúpaqa máqeuraiye. ² máqe-uraitata taíbaq-wayukama yó-yo éta áíkutaawana naaúpaqa titipáá uráitana máápaq oqtarákáráqá titipáá uráíye. wáátima áíkutaawana Ítuma watáá-wataa abarokáq timá aapinaammá timá yímitata ³ aú aráákagurai-nakogaraqa kéyeta kaayaqté-kaayaqte-wayukama yaagu yaqméta irááe. ⁴ iréta waaqókáqá kanaaráqá íma yewata taíbaq-wayukama oqtaráqá mááwana miráinapoata waaqókáqá íma yéta oaráqá óqtakaan-oaraqa yaagu yaqméta utéta óqtakaan-oama Ítuni yanaa yawátááwana kúkutaaraqa aú aráákagurai-nakoma kéwaitata wemmá oaráké kúkutaagaraqa ánnáraqa yuwáka-yuwaka kéowana kukáíye. ⁵ kukáitana Ítuma oaráq máa-kayukama káonaitata írunóbáqá ôriq umá tágama itááwana yetí irunóbáqá itaígómá iténa tiráíye: “ketáaniko, eni kúmiq-yaqtaqa kebó-yáqtáákáráqá paábaq kémaraunana ánataguraiye.” titata ⁶ ááqibo aapinaakáyúkámá máeta yúyánánóbáqá itéta ⁷ maaráuma yúyánámmá ítáraae: “nôraq itana mirá kėtiyo?”

tiráinapoana wemmá Áánûqtun áwîqa táíq umá yamá káraapaiye. paá-wayukama kúmiq-yaqtaaqa timá áminanama íma atóbaginana íma ánataginibo Áánûqtu wenamáa kanaaráq timá áminiye.”
⁸ itáawana Ítuma yetí yúyánámmá itárena tiráiyē: “nôraq itaráq keráwáqtí túyánánóbáqá miráuma kéitaa? ⁹ ááqibo min-áú-aráákágúrái-nákóqtábámá kemá ‘ení kúmiq-yaqtaaqa atóbagiye’ túnana oyaaq kéiyō? ááqibo ‘itó-uma kúkutaagaraqa uréire uwo’ túnana waq oyaaq kéiyō? nóine tenanawáq mú oyaaq ínáyō? ¹⁰ ááqibo ké Waayúka-Araakoma maéq kúmiq-yaqtaaqa marabí kanaaráq atóbamakanaa onata itáiyāqa anón-awaameq umá tiráátenata itánoe.” ¹¹ téna aú aráákagurai-nakoqtabama timá ámikaiye: “ké kétimamune. itóaaō ení kúkutaama aqmé naaópaqa kóaaō!” titana ¹² itó éna kúkutaama yáumena páátákáá kóuraitata máqtekoma aónaawana yemmá yáaqa kaitata Áánûqtuni áwîqa múte yaúteta tirááē: “mirái-qtataaqa íaonewaunataae.” téta tirááē.

Ítuma Aríbaemma ááyaraiye.

¹³ tewana Ítuma nokaayúkóní agínaupaqa móragaraqa kóuraitata waabámmá yewana aapinaammá timá yímikaiye. ¹⁴ timá yímiqtuwena uréire kéena móra óqtamma mayái-nákómá káonaitana áwîqa Aríbae. Áápiateni áanikoma kéena opíqtiraqa máqe-uraitana Ítuma ááyaraiye: “tinaaépaqa iyo!” titana Aríbae itó éna wenanaaépaqa kóuraiye. ¹⁵ kó éta Aríbaeni naaúpaqa irááwana Ítuma wení iyápó-annagaraqa aáwaqa kénaawata óqtamma mayái-wáyúkámá

netuqyaa kúmikaraq-wayu-kagaraqa Ítuni anaaépaqa kégoeta yaímma yaareráqá Ítugaraqa wení iyápó-annagaraqa máqe-uraae. ¹⁶ máqe-uraawata apinaa-káyúkámá Pérati-wayukagaraqa káoneta tirááe: “nôraq itaná wemá óqtamma moyá-káyúkágáráqá kúmikaraq-wayukagaraqa aáwaqa kénaiyo?” tewana ¹⁷ Ítuma iténa tiráíye: “karí íwái-kayukama tótaa-nakoqtabama keyikaitana karí-nákómá wenamá tótaa-nakoqtabama kákaiye. ááqibo keqnáámmá kemá kúmiq-yaqtaaqa íwái-kayukama íkááyaune. kúmiq-yaqtaaqa wái-kayukama kááyeqa kéyune.” téna tiráíye.

aáwaqa íkénai-kanaayatabama

¹⁸ ááqibo móra-taoqa Yóáane nommá perái-nákóní iyápó-annae Pérati-wayukati iyápó-annagaraqa aáwaqa íkénai-kanaama máitata íkénaawata waayúkama Ítunopaqa iréta ítama aónaraae: “Yóáaneni iyápó-annama Pérati-wayukati iyápó-annagaraqa aáwaqa íkénaawata nôraq itata ení iyápó-annama paá kénao?” tewana ¹⁹ Ítuma yauwéqma tiráíye: “aaramá mayánî-nakoma paá kémainatama wení namuq-wáyúkámá aáwaqa íyaq nanô? ímiye. kénaae. ²⁰ káqo-taoqa íma máinanama irummá kéitana aáwaqa íkénai-kanaama ínata ínanoe. ²¹ ááqibo waayúkama aúge-kannaagaraqa naayón-únákáqtógáráqá íma arááqtata kéíye. yakákuraipapa arááqtata ínanama móragaraqa yarákínana aammá mú mikáqá yaráqma anómma aurániye. ²² keqnáámmá waayúkama aúgen-uqtekaa-aran-nomma naayón-áúwárátí-ánáápí íma atíme kéíye. aúgen-uqtekaa-aran-nomma

miráuma atíme ínanama nommá naayón-ánáámmá yarákínana atígena káqnáginiye. káqnáginana ánáamma táíq umáginiye. miráipoana aúgen-anaapi aúge-nomma ati íno.” téna tiráíye.

Tabaatiyábámá

²³ ááqibo móra-Tabaatiraqa Ítuma yópáqá uréna wení iyápó-annate kénaeta arammá kéguqtowata ²⁴ Pérati-wayukama tirááe: “aónaao! nôraq itaráq Tabaatiráqá ímira í-yátáárîqa kéoo?” tewana ²⁵ Ítu tiráíye: “íyaq ítáraao? aúbabi Tébitiqtabama agamatámmá íyaq yoráútaao? ááqibo wemá áa keyainana wení waayúkagaraqa yáa keyaitana ²⁶ Áánûqtuni naaúpaqa pékena Áánûqtuni yammá naráíye. Abíaqtara mú mikákáá anó-monoq-naqa máqe-uraitana Tébiti miráuma aammá aúkai-qtamma kénena wení waayúkama yímítata narááe. ááqibo mi-qtámmá monoq-nákómá wenamáa kanaaráqá kénaiye.” téna ²⁷⁻²⁸ Ítu tiráíye: “Tabaatiráqá aagai-kánááe aagamá waayúkama áwáqnaa íyábá wáibo waayúkama Tabaatigóní aammá aúmakain-aimma kawáá-íyábá íma wáíye. miráuma ké Waayúka-Araakoma Tabaatiyábá uyátárai-nakoma máune.” téna tiráíye.

3

ayáán ayákagurai-nakoma

¹ móragaraqa aapinaa-náúpáqá pékaitana móra-nakoma wení ayáámma ayákagitana máqe-uraiye. ² ayákaguraitata waayúkama Ítuqtabama yúramma karáqtuwe máqe-uraawana ááqibo Ítuma Tabaatiráqá ayáámma atóbamakainatama aamá amínétae.

3 Ítuma ayáán ayákagurai-naqa timá ámikaiye: “maabáqá iyo!” téna 4 waayúkayabama ítama yimónaraiye: “ááqibo Tabaatiráqá áwâqnaa ínama kanaararábiyo? táígoni ínama kanaararábiyo? karímá atóbamakainama kanaararábiyo? arááq ikamíníma kanaararábiyo?” titata yemá páátí máeta íma abarokáq umá timá ámikaae. 5 Ítiraawana Ítuma áyámma kéitana karáqma yimónaima yeráwáqá weganokanoqtábá yirunóbáqtábámá Ítuma arummá kéitana ayáán ayákagurai-naqa timá ámikaiye: “ayáamma arúqtuwaaol!” titana arúqtuwaitana atóbagurena kanaaráqá uráíye. 6 uráitata Péрати-wayukama naaúpake yáubareta páátákáá Érôtini-wayukagaraqa áíkuteta Ítumma arááq ikamínô-kataama tíq-tiq urááe.

waabámmá non agínaupaqa máqe-uraae.

7 ááqibo Ítuma wení iyápó-annagaraqa Kááiriri-nokaayukaqa kéowata waabámmá yetinaaépaqa wakááe. 8 Kááiribake Yúriábake Yérútáárebake Iruméabake Yótaa-nokoma meran-ábápáké Tááyabake Tááíranapake taíbaq-wayukama irááe. máqte-qtataariq Ítuma kéi-qtataaqa itéta yó-yo umá irááe. 9 waabámmá taíbaq áíkumaraawana non agínaupaqa titipáá uráitana Ítuma iyápó-annayabama timá yímikaiye: “nópí-kááre yokaa-yokaa umátikaaro.” téna miráinata waabámmá íma wemmá yatamínóe. 10 netuqyaa-kárí-wáyúkámá atóbamayikaraitata máqte kari káyikai-kayukama kutéta ánekukuqa ínéta urááe. 11 ááqibo kuti-áágómá yirunóbáq máeta Ítumma káoneta yáaqa karáipoata marabí wenôpaqa kuméta aabarokáq tirááe:

“emá Áánûqtuni áanikoma máane.” tewana ¹² áá yiwááigurena “pááti mááro!” titata wenáaiqtabama Ítima-yiminewana tiráiyé.

Îtuma weni iyápó-annamma awaaméqá yááyaraiye.

¹³ ááqaanibo wemá anubaqá uténa yaímma-wayuka aúkáapikena wenôpaqa irááe. ¹⁴ tiqtaupake kaayaq-wáyúkámá yááyarena tiráiyé: “tiké mánoe. ké tímá tímênaq watáá-wataa aabarokáqá mó-tinoe. ¹⁵ kuti-áágómá waayúkati yirunóbáke kanaarâq waqtuwánóe.” téna minnáyaba yááyaraiye. ¹⁶ yááyai-kayukati yíwîqa maaráuma wáiyé. Tááímoni aúgen-awíqa ámikena Pítáa téna yaráiyé. ¹⁷ Yêmitiyaa Yóáane Yébereni áanikoratama yenákámá káqon-awíqa yímikena Póáánêti yaráitana maan-áwíkóni áaimma wíyôn-aagon-araaqa miráuma aráámáómá aúkáiyé. ¹⁸ Áánaru ááyarena Píripi ááyarena Paatááromiyu ááyarena Mááqtiyu ááyarena Tó mááti ááyarena Yêmiti Áápiateni áanikoma ááyarena Tááqtiáte ááyarena Tááímoni kámáániyaba watáá-wataa tin-náqá ááyarena ¹⁹ Yúqtaati-Itikáárioti ááyaraitana wemá kutaruríq-í-náqá aúkáiyé. yááyarena ²⁰ Îtuma naaópaqa yauweré kóuraiye.

waayúkama Îtuqtabama kêteta “webó-áágómá máiyé” tirááe.

kóuraitata waabámmá móragaraqa áíkutaawanaboana Îtuma iyápó-annagaraqa aáwaqa kanaarâq ínaraamiye. ²¹ ínaraawata Îtuni noganéq-wáyúkámá itéta tirááe: “wemá aún-ááímmá kéiyé.” téta iréta áwîqme ínéta irááe. ²² Yérútáárebake

aapinaa-káyúkámá tirááe: “wení aúnoabaqa webó-áágómá Tááqtaani aágoma máíye.” tirááwata tébakaqa tirááe: “kuti-áágóní aboágaráqá wemá maqné-kútí-áágómá kéwaqtuwaiye.” tewata

²³ Ítuma waayúkama yááyarena tiráíye: “náaraq umá webó-wámá wenamáárîq kanaarâq kéwaqtuwaiyo? ²⁴ ááqibo móra-marukoma yáíkaaqa umáqtuwainata tébakâq-tebakaq ááíqa íyana mi-márúkóní waayúkama paá íma mánibo ánataginoe. ²⁵ miráuma ááqibo keqnáámmá waayúka-annama yáíkaaqa umáqtuwainata tébakâqâ-tebakaq ááíqa íyana min-ánnámá paá íma mánobo ánataginoe. ²⁶ keqnáámmá Tááqtaama wenamáárîq kéwaqtuwena wegáráq íma paá maéna arááq-auma aurániye. ²⁷ waayúkama imaamu-nákóní naaúpaqa wení oótamma moyámmá mayánéna íma kanaarâq perániye. áqnáabaqa naakóní aboámá yáqtoqma ánnáma ámîqtuwena moyámmá kanaarâq mayániye. ²⁸ áraimma kétima-timune. taákaqa máráro! máqtemma kúmiq-yataakoma máqtemma kebó-yátáákómá máqten-awíqa yamá aráápain-aimma paábaq maráinana atóbaginiye. ²⁹ ááqibo waayúkama Áánûqtuni Aokaq-Áágótábámá áwîqa yamá aráápainanama kí-kumiq-yaqtaaqa paábaq ímarainana íma atóbaginibo paá wániye. min-nákóní negígómá paá wáinana máqte-kanaama aákaq yoqmá aónaniye.” téna tiráíye. ³⁰ ááqibo weqtábámá “kuti-áágómá arunóbáqá wáíye” aapinaa-káyúkámá tiráápoana Ítuma mi-wáéqmá-ítái-áípí tiráíye.

Ítuni anóama ábâkoutaagaraqa

³¹ anóama ábâkoutaagaraqa iréta naa máttûpaqa máeta wemmá ááyaraae. ³² yááyaawata waayúkama yaayorupamá wenaukápqá maraq máeta timá ámikaae: “enanóama ábâkoutaagaraqa máápaq máeta kááyaae.” tewana ³³ Ítuma tiráiyee: “ketinó náawabiyo? ketibâkoutaa náayubiyo?” téna ³⁴ maraq máe-kayukama karáqma keyimonena tiráiyee: “aónaaro! ketinóma ketibâkoutaagaraqa maa mááe. ááqibo ³⁵ Áánûqtuni kaqtó kéina-nakoma wé ketibâqa ketimanaaqa ketinóma miyé.” téna tiráiyee.

4

ayummá ubín-nákóní waéqma itái-áímmá

¹ aapinaammá non agínaupaqa móragaraqa timá yímitata ôriq umá aaraukáqá yorupamá álkutaawana wemá nópí-káárébí nopí ko máitata waayúkama yorupamá agínaupaqa maraq máqe-urrae. ² ááqibo Ítuma wení iyápó-annama netuqyaa-kátáámá timá yímikaiye. waéqma itái-áímmá taíganimma timá yímikena wení aapinaapí tiráiyee: ³ “Ítáaro! móra-nakoma ubín-nákómá ayummá iyaabítaaqa ínínapoana kóurena ⁴ ayummá iyaabítaaqa itana tébakaq-ayumma aapi kuqturáitana numagómá yama narááe. ⁵ yaímma-ayumma óqta-marabi kuqturáitana pááqya-marama wáitanaboana páátákáá utáitana ⁶ ááqibo ánûqa íma wáitana aabaúmá utáitana aayákaguraiye. ⁷ yaímma-ayumma námagaraan aúkaapi kuqturáitana námama ôriq uráitana karaan aúkáapi titipáá umá wáenaboana ayummá aayákaguraitana arammá íma itáiyee. ⁸ tébakaq-ayumma íráqô-mararaqa kuqturáitana

arammá ôriq umá itáiyē.” téna tiráiyē: ⁹ “ááqibo aáqa wái-nakoma itáino!”

nôraq umábi waéqma itaígómá

¹⁰ ááqibo wemá iyápó-annagaraqa yaímma-wayukagaraqa paá máeta Ítumma wení iyápó-annama waéqma itái-áíqtábá ítama aónaraae. ítama aónaawana tiráiyē: ¹¹ “keráwáqá kenamáa Áánûqtuni márûqtabama waéqma itái-áípi itánéqa itánóe. ááqibo tébakaq-wayukama paá-waayukama íma arútama itánóe. waéqma itái-áípi íma kéitaawana ¹² Áánûqtu yeqtábá mirá-tiraiye:

‘yemá yúrapike káonetamanibo yirunapó íkáonaae. aónáiq-aonaiq kéeta íaonanoe.

itáíq-itaiq kéeta íma itánóe.

ááqibo yaákake íma itétama yirukógaráqá íma itáiyana íyakoma íma tágaginiye.

ítaiyakakaatati kúmiq-yataapikema kebó-yátáápikekáráqá waeráné oné.

waekáiyakakaatati yetí kúmiq-yataaqa kebó-yátáákáráqá paábaq maréq atóbamayikanaa únnae.’ ”

téna tiráiyē.

Ítuma ayummá ubín-nákóní aúpáq-wátáágón áaimma timá yímikaiye.

¹³ yemmá Ítuma ítama aónaraiye: “wágáábaq tiráuna waéqma itái-áímmá íyaq kéitaa? ááqibo íma itéqa náaraq umáwaq máqtemma waéqma itái-áímmá itánó? íma itéqa íma itánóe.” téna tiráiyē: “maami waéqma itái-áíkkóní áaimma miráuma wáiyē. ¹⁴ ayummá ubín-nákómá Áánûqtuni

wátáama ayukáá iyaabítaa kéiyé. ¹⁵ kéitana aakáá-káyúkámá Áánûqtuni wátáama kéitaawana ááqibo webó-wámá Tááqtaama numagóráá páátákáá yirunóbáké Áánûqtuni wátáama moyámmá kémayaiye. ¹⁶ ááqibo óqta-mararaa-kayukama Áánûqtuni wátáama itéta yirukaké yáqtoqma yimuqá maréta kéitaae. ¹⁷ kéiteta ááqibo kogonaagó umá máqe-ureta uwáyu matéta pááqya-kanaama kéyaqtoraa wata waayúkama Áánûqtuni wátáayaba yíkamowatama páátákáá Áánûqtuni wátáayabama yíbô kégaitata yinaaemma kéumayikaae. ¹⁸ tébakaq-wayukama náma-mararaa máeta Áánûqtuni wátáama kéiteta ¹⁹ ááqibo yópáq-yátááqtábámá maqné-yátááqtábámá yúyánámmá kéitaapoata óqtamma oótakaraqa keyikaipoata kéqokeq-yaqtaaqa keyikaipoata yirunóbáqá titipáá kéitana Áánûqtuni wátáama kááyakaitana arammá yirukaqá íma itáiyé. ²⁰ ááqibo káqo-kayukama íráqô-mararaa mááwana Áánûqtuni wátáama kéitaawana yirukaké yáqtokaawana íráqôn-aramma yirukaqá ôriq umá itáiyé.” téna tiráiyé.

iramá kúraqma táganiye.

²¹ móra-nakoma iramá kúraqma aúpáqá kémaraiyo? ímiye. abarokáqá kémaraitana kégaiye. ²² keqnáámmá máqtemma aúpáqá wái-qtataaqa abarokáqá aurániye. máqtemma kumayupí wái-qtataaqa ómmá kamá yupayo ínata aónanoe. ²³ aáqa wáina-nakoma itaíno!” téna tiráiyé: ²⁴ “máqtemma itaígómá arupú umá itáaro! náaraq umá-yataarabi améqa mimórá-yátááqá mayánóe. mú mikákáa

umá mayánóe. ²⁵ ááqibo móra-nakoma taíbaq-yataaqa wáinanama keqnáámmá taíbaqa mayániye. ááqibo móra-nakoma íma wáinanama ímaya inana wení kéqokeq-yataaqa káqo-wama mayániye.” téna tiráiyé.

kéitorain-ayukoni waéqma itai-áímmá

²⁶ Ítu óq-aimma tiráiyé: “Áánûqtuma kawáá kéimaruqa nóikaa-maruraq wáiyó? maaráuma wáiyé. ááqibo móra-nakoma ayummá yópáqá iyaabítaaqa uréna ayúkóní óq-mayaima íkemayaiye. ²⁷ nokáámma waguréna wágááma itó-uma uréire kéena ayummá paá kéitorena anómma kéumitana maan-nákómá íma ítaraiye. náaraq umá pááq kéiyó? ²⁸ maragómá wenamáárîq áwáqnaa itana karaa-qtataáqá kéitorena arammá kéiyena émma áqnáabaqa árûma kéutena anaaékaqa anómma aurániye. áqnáabaqa pááqyamma kéutena mú mikáq kéuyena anómma múkáurena arámma kéiyaiye. ²⁹ naí-kánáámá arammá ábuma kamágitana kégaraiye.” téna tiráiyé.

pááqyan-ayukoni waéqma itai-áímmá

³⁰ óq-aimma tiráiyé: “Áánûqtuma kawáá kéimaruqa nóikaa-maruqa wáiyó? minnáyaba waéqma itai-áímmá nóine ténúnô? ³¹ maará kéiyé. pááqyan-ayumma marabí ukáitana ³² anaaékaqa anómma yaaráá umá itoráinata anón-amama yáinata numamá iréta ánáamma amaraqá kéoe. Áánûqtuma kawáá kéimaruqa miraráá kéena wenôpaqa mirá kéiyé.” ³³ téna wemá abarokáq timá yímikena maami waéqma itai-áímmá taíbaqa timá yímikaitata ááqibo waayúkama ítáawanama

wemá timá yímikaiye. ³⁴ ááqibo paá waéqma itaí-áípi timá yímikena ááqibo káqoyu yiyuwéna wení iyápó-annagaraqa máápaq-urena waéqma itaí-áíkóní áaimma abarokáq timá yímikaiye.

Îtuma timá ámitana uwáágoma ánataraiye.

³⁵ aabaú má karáákáq kúmitana Îtuma tiráiyē: “meran-ábápáq-ágínáúpáqá kó-onataae!” titata ³⁶ yaayorupamá paá máqe-uraawata waabáqtábá naaúpaqa kóoro timátuweta iyápó-annagaraq Îtugaraqa nópi-káárébi péketa wekáráq awíqmeta kóuraae. káqomma óq-nopi-kaarema yeráwáqtē urááe. kégowana ³⁷ yaugikómá anón-uwaama kéyoraitana karááqtoqa ôriq umá kéitana káárenobaqa nokómá ôriq umá ya kéogiraitana ááqibo ³⁸ Îtuma nópi-kárégóní ayárepaqa kunúraqa aú waguráitata awáatureta tirááe: “tirááatinako, kúpuyunataama arummá íyaq kéiyō?” tewana ³⁹ itó-urena nokóqtábámá tiráiyē: “paá mááo!” titana uwáágoma ánatagena paá yaákare wáqe-uraiye. wáqe-uraitana ⁴⁰ Îtuma tiráiyē: “nôraq itanáq táaqa karáiyō? nôraq itaráq tirunóbáqá íkéitao? íyaq tágaguraiyō?” titana ⁴¹ yáaqa paá kégaitata tirááe: “maan-nákómá náawabiyo? wemá timá yímikaitata uwáágoma nokógáráq kaqtó urááye.” téta tirááe.

5

Îtuma kuti-áágómmá waqtukéna waagómmá atóbamakaraiye.

¹ nokaayúkóní meran-ábápáq-ágínáúpáqá iréta Kerátínêti-marukaqa irááe. ² irááwana Îtuma nópi-káárébi ké yáubaraitana móra-nakoma

máátíq-máatiq-murianobake yáubarena min-nákómá kuti-áágógaráqá máqe-urena aiboqnaaboqa uréna ³ máátíq-máatipaqa kéwaitata waayúkama kanaaráqá ánnáma íkégutomiye. ⁴ ááqibo waayúkama akoqnáá-annagaraqa kútówana wemá paá yarákéna máqten-annama wemá akoqnáá mú mikákáámmá máqe-urena máqte-kayukama wemá imaamumá mú mikákáámmá máqe-uraitata waayúkama wemmá íma kanaaráqá yáqtoqma áyabaa kéomiye. ⁵ wágááraqa nokáákaraqa wemá anubaqá muriánóbáqá uréire kéena wááqa kéyena óqtanapo wenamáárîq kégaraiye. ⁶ ááqibo wemá ayáqtáákake Ítumma káonena kabe-kabe umá uréna araayukaqá yó peréna ⁷ akoqnáá-aagaraqa tiráiyé: “Ítuo, emá Áánûqtuni áanikoma máane. Áánûqtu wemá mú mikákáá utáimanikoma máiyé. kemmá nóna umátikainono? ketí anónnáma ítimiyo! ítikamuwo!” ⁸ miráuma kítitana Ítuma tiráiyé: “kuti-áágô, wenaúnobake yáubaa! ⁹ enáwîqa náawabiyo?” titana “netuqyaa máunaboataa ketíwîqa Waabámáunatae.” téna ¹⁰ tiráiyé: “maakáqá mánataa máunatae. káqo-marabaqa kóiyaba íkétikaitae ítaa tímátikao!” titana ¹¹ taíbaq-poma anuraqá kénaawana ¹² wemá tiráiyé: “timá tíminataa mi-pógóní íyaqnoabaqa pékonunatae.” titana ¹³ Ítuma tiráiyé: “pékoro!” titata yáubareta pógoni íyaqnoabaqa pékaawata máqte-pogoma tiyáápa-wayuka áiyayaa-poma (2,000-poma) aítabaqa péketa nopí péketa pukurááe. pukurááwata ¹⁴ pórawaqtí yiboámá kaba-kabe umá kóureta máqte-kayukama tímá yímikaawata waayúkama aón irááe. ¹⁵ Ítunopaqa

irááwana kuti-áágómá naayóbáqá wepí máqe-urai-nakoma unáákáqtôgaraqa maraq máqe-uraitana aákoma kanaaráqá uráitata káonaawana yemá yáaqa kégaiye. ¹⁶ ko aónatuweta ye-káyúkámá kuti-áágógáráq-nákóqtábámá pógóqtabama timá yímikaawata ¹⁷ Ítumma timá ámikaae: “ketáái timáápaqe kóaa!” tewana ¹⁸ Ítuma nópí-káárébi kéberaitata kuti-áágógáráq máqe-urai-nakoma tiráiyé: “etê kóonaare.” titana ¹⁹ Ítu tiráiyé: “ímiye. enamáápaqa ení waayúkagaraqa yauweré kóaa! uyátárai-nakoma emmá umákai-qtataaqtaba timá yímiyo! wemá íráqôniq úmákaitaba timá yímiyo!” titana ²⁰ kóurena tiyááka-naa-marupaqa uréire uréna Ítu nôrabi umákaiqtabama timá yímikaitana máqtemma ítaraawana yáaqa karáiyé.

pukuráin-inaaruma awátutumakarena aaragóní naae-kárimá atóbamakaraiye.

²¹ ááqibo Ítuma móragaraqa meran-ábápáq-ágínáúpáqá iráitata waayúkama yaayorupamá nokaayúkóní agínaupaqa wenôpaqa áíkutaae. ²² áíkutaawana móra-nakoma Yááírati aapinaan-nááópáké anó-naqa iréna Ítumma káonenama arupi yauwaguréna ²³ tiráiyé: “ketiyáámûkoma kékukiye. emá ayáánaipo ánêkukuqa inanamá érákainana atóbena paá mániye. miráuma yínónô?” titana ²⁴ wegáráqá kóuraiye. waayúkama ôriq umá yayorupamá wenanaaépaqa wakéta wekáqá áíkutaawana ²⁵ móra-inikoma naeagárimá títaupake kaayaq-káritímáátíráqá ákaraitana ²⁶ netuqyaa-tótáá-wáyúkámá óqamma áwáqnaa iyábá yímimanibo karímá íma érákaitana

paá mayáiq-mayaiq umá kémayaitanaboana wení óqtamma ánataguraiye. ²⁷ ááqibo wemá Ítuqtabama ítarena yaayoruparáa-kayukagaraqa ya máena aúyánánóbáqá ítaraiye: ²⁸ “Ítuni unáákáqtômma ánêkukuqa onanamá ketí karímá étikaniye.” téna wení unáákáqtômma ánêkukuqa uráitana ²⁹ naaegómá páátákáá káqnáguraitana wenaúnobaqa wení karímá atóbaguraiye téna ítaraiye. ³⁰ Ítuni imaamugómá kóuraitana ítarena tiráiyé: “náawa ketí unáákáqtôraqa ánêkukuqa uráiyó?” titata ³¹ wení iyápó-anna-wayukama tirááe: “yaayorupamá áíkutaawa yimónarema nôraq itaa tirááno? ‘náawa ánêkukuqa uráiyó?’” tewana ³² Ítuma paá abáá-urena ánékukuq-nakoma aónane ínana ³³ aaragómá karímá atóbamakaraitana ítáimma karáitana aqtete kéena aúbáq arupi yawwaguréna máqte-qtáqtaqa Ítumma tímá ámikaitana Ítu tiráiyé: ³⁴ “ketiyáámûko, ení áyaqa tímí-yátáákómá arunóbáqá ítaraanaboana ení karímá érakaraiye. kanaaráqá kóaa! ení karímá ánatagiye.” ³⁵ kítitata waayúkama Yááíratini naaópake iréta tímá ámikaae: “enayáámûkoma pukuráiyé. aúba-naqtaba ibáqyuwaa! téq tímá ámiyo.” tewana ³⁶ Ítuma yetí watáama ibáqyukena tiráiyé: “áaqa ígáino! áyako tágagino! arummá amíno!” ³⁷ téna tébakaq-wayukayabama tiráiyé: “máaro! tinaaépaqa íma yeró!” titata Pítáa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa wenanaaépaqa kóuraae. ³⁸ kóureta aapinaa-nááópáke anó-nakoni naaópaqa irááwata waayúkama wááqa kéowana aónaraitata anókaqa ibiqá kéyaraae. ³⁹ naaúpaqa pékena

tiráiye: “nôraq owata wááqa kéyoo? nôraq owata ibiqá yaráánabiyo? iyápóma íma pukuréna paá aú waguráiyé.” titata ⁴⁰ waayúkama kaaqaari kéténe téta wíraama urááwana tiráiyé: “máápaqa yáubaaro!” téna iyápógoni aboágáráqá anóagaraqa Pítaagaraqa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa inaarúgómá wayákáa uréta ⁴¹ wení ayáákaqa yáqtokena tiráiyé: “tarítá kúmi!” maa-kátáágóni áaimma miráuma kétiye: “inaarúgô, ké kétupo itóaa!” ⁴² titana itó-urena uréire uráiyé. anómma aúkurainaboana (12-karitimaatima) uréire uráitata waayúkama páátákáa yáaqa ôriq umá karáitata ⁴³ Ítu akoqnáa umá tiráiyé: “waayúkama ítima-yimero.” téna timá yímikaiye: “maan-ínáárúmá aáwaqa amiyo!” téna tiráiyé.

6

Náátárêtibaqa waayúkama Ítuqtabama yinaaéma umákaraaé.

¹ mikáké kóurena wenamáápaqa iráitata wení iyápó-annae wenanaaé wakááé. ² ááqibo Tabaatiráqá aapinaan-náúpáqá wemá aapinaammá kétima-yimitata netuqyaa-káyúkámá itáawana yáaqa kaitata tirááé: “maan-nákómá náakakenaq maan-áápínáámmá matáiyó? nóikaan-itaigoma ámitanaq matáiyó? náaraq umáwaq anón-awaameqa wenayáánaqo kémaiyaio?” ³ wemá káámûqtaa-naqiye. Máríaani áanikoe. wenábâkon áwîqa Yêmiti Yóteti Yúqtaati Tááímonigaraq wáiyé. wenáukoyaama ketáágáráqá kémaae.” téta weqtábámá áá awááguraawana ⁴ Ítuma tiráiyé: “Áánûqtuni watáá-wataa-nakon áwîqa máqte-mapapaqa

anómma uwíniye. ááqibo wenamáápaqa wení wáátigogaraqa wenánnágáráq kíkqaqa anómma íma kéuwiye.”⁵ téna mikáqá wemá anón-awaameqa kanaaráqá íma maténa ááqibo pááqya-kari-wayukama ánêkukena yetí karímá atóbamayikaiye.⁶ ááqibo waayúkati yíyako íma tágaguraawana yeráwáqá irummá íma ítáraapoana Ítuma karáitaiye.

Ítuma wení iyápó-anna-wayukama timáyíkáitata kóuraae.

anaaeékaq káqo-kaqo-marupaqa aapinaammá ko kétima-yimiye.⁷ wení iyápó-annama títaupake kaayaqá yááyaraitata kaaya-kaaya umá kówana timáyíkaraiye. kuti-áágómmá kanaaráqá waqtuwaígáae téna imaamumá yímikena⁸ tiráiyie: “koéqa taíbaq ímáýáaro! paá yáumma mamé kóoro! kamááma unáámmá óqtamma íma mayéra paá kóoro!⁹ maqné-áítáúq-ánáámá kanaaráq éra ááqibo kímora kúberai-unaakoqtoma kúberaaro!” téna¹⁰ timá yímikaiye: “móra-naupaqa peréqa mi-márúkáqá maéq mi-nááúpáqá wáero.¹¹ ááqibo móra-marukaqa waayúkama íma agoyáá umátiketa keráwáqtí wátáama íma itétama mi-márágóní kaitôgomma títaupike ayúmóro. ayúqtuwaiyanama yetí negi-yáqtááqá paá wániye.”¹² titata kóureta abarokáqá tirááe: “waayúkao, keráwáqtí kebó-yátáápíké waéráaro!” téta¹³ taíbaq-kuti-aagoma waqtukéta netuqyaa-kárí-wáyúkama matawékaraqa péketa atóbamayikaraae.

Yóáne nommá perai-nákómá náarabi umá pukáimiye.

14 maannááyaba Éróti anómma yabíkái-nakoma ítaraiye. Ítuni áwîqa anómma utáitana ítaraiye. yaímma-wayukama tirááe: “Yóáane nommá peráí-nákómá pukuráipike itó-urena imaamugárágá kéíye.” tewata 15 yaímma-wayukama tirááe: “Íráíyamiye.” tewata tébakaqa tirááe: “naayó-kátáá-wátáá-nákáánákómá wemá wataá-wataa-naqa máíye.” tewana 16 Éróti ítarena tiráíye: “Yóáanema kemá aqñómmá arákáunana wemá keqnáámmá itó-uraiye.” 17 téna ááqa ítarena aanibo wemá wení waayúkama Yóáaneqtabama naayóbáqá timáyímikaitata uréta Yóáanemma yáqtoqma kaarabúti ánnáma kútaane. miráípoana Yóáane kaarabúti matáíye. Éróti ábâkoma Píripini ánáakoma Erótiati Éróti yabitimá moyámmá matáitana minnáyaba 18 Yóáane naayóbáqá tiráíye: “enábâkoni ánáakoma yabitimá mayáánabo! ímayaa!” 19 miráípoana Erótiatini áyámma itana Yóáanema ikámma puínéna kéíye. ááqibo íma kanaaráqá ikamíniye. 20 Éróti Yóáaneqtabama áaqa kégaitana Yóáaneni kateko-ááítábámá ítaraitana aokaq-naré téna ítaraiyoana Éróti kawáá umákaraiye. Yóáaneni watáa ítaraimma áaqa kégaitana amukaráq maqmá kéitaiye. 21 mi táoqa Éróti wení marákárai-kanaayaqa óniqa kauténa wení maqné-wáyúkáyábámá mú mikáq anó-kayukayabama Kááriribake anó-kayukayabama kaumá yímikaitana 22 Erótiatini ayáámûkoma imá yamáyíkaitana Éróti amuqá marakéna tiráíye: 23 “emá akáinaama ítama timónaao! ítama timónenaqa aménúne. kemá yabíkáuna-yataaqtaba

tínaqa aúkáapike aráqma mórabaq aménúne.” téna tiráiyē: “máqtemma ítama timónenai-yataaqa aménúne.” titana ²⁴ wemá yáubarena anóama ítama aónaraiye: “nóiqtabawaq timiyó ténúnô?” titana anóama yauwéqma tiráiyē: “Yóáane nommá perai-nákóni aqnóné.” titana ²⁵ ayáámûkoma páátákáá kóena Érôti máipaqa iréna ítama aónena tiráiyē: “Yóáane nommá perai-nákóni aqnómmá táápepi timiyábá kétikaiye.” titana ²⁶ Érôti arummá ôriq umá kéitana ááqibo namuq-wáyúkátí yúbáq wenáama tiráinapoana íma kaaqaarí téna ²⁷ páátákáá wení kawáá-náqá timá ámikaiye: “aqnómmá ko mamé iyo!” téna timákáitana kóurena kaarabútibike aqnómmá ko aráqmena ²⁸ táápepi mamé iréna inaarúgómmá má ámikaitana inaarúgómá anóamma ámikaiye. ²⁹ miráitata Yóáaneni iyápó-annama ítátuweta iréta arááq-auma ya matéta máátiq-máatiq-muriapi mó-uqtamakaraae. miráuma Érôti aákaqa makéna Ítuqtabama tiráiyē: “Yóáane pukáipike itó-uraiye.” téna tiráiyē.

Ítuma taíbaq-wayukama aáwaqa yímitata narááe.

³⁰ Ítuni iyápó-annama wenôpaqa yauweréta máqteni q aráátababi máqten-aimma timá yímikaataba timá ámikaae. ³¹ ááqibo taíbaq-wayukama kéyewata Ítuma wení iyápó-annagaraqa aáwaqa íma kanaarác naráámiye. íma narááwana Ítuma iyápó-annama timá yímikaiye: “kenamáataa káqopaqa ayáqtáákaqa ónúnatae. keráwáqá aagaq-naagáq téq mikáq aagaínoe.” titata ³² nópí-káárébi yenamáa Ítugaraq kaqamáapaqa kóuraae. ³³ ááqibo kéowata taíbaq-wayukama yimónareta yeqtábámá ítareta

máqte-marupake marabí yó-yo umá yetí áqnáabaqa kaqmáápaqa irááe. ³⁴ Ítuma nópi-káárébké marabí kukénama netuqyaa-wáábámmá kéyimonena arummá umayíkaraiye. yetí yabi-í-náqá íma máitata tipí-típiraa umá mááwana miráuma yimónarena netuqyaan-áápínáámmá kétima-yimiye. ³⁵ aaqá ékitata wení iyápó-annama iréta tirááe: “aaqá kéekibo kaqmáápapoana ³⁶ emá timá yíminata kó éta aáwaqa naa márûpake ko meyámmá máyáaro.” téta tewana ³⁷ Ítu tiráiyé: “keráwáqá aáwaqa yímero!” titata yemá ítama aónaraae: “nóinapi aáwaqa meyámmá mayánúnataabiyo? kaayaq-tiyááká-wáyúká áiyayaan-oqtakoma (200-kína) íumaataraiye.” tewana ³⁸ Ítuma tiráiyé: “yammá nôraq umá wáiyó? ko aónaaro!” titata aónatuweta timá ámikaae: “morá-tiyaapaq-yamma kaayaq-nóyáákáráqá wááe.” ³⁹ tewana Ítuma wení iyápó-annama timá yímikaiye: “máqte-kayukama áápêpaakaqa maraq máero téra timá yímero!” titata ⁴⁰ araa máqce-uraae. yaímma-wayukama tiyááka-wayuka áiyayaakaraqa (100) maraq mááwata yaímma-wayukama kaayaq-áiyáyáákáráqá tiyáákagaraqa (50) máqce-uraae. ⁴¹ mááwana Ítuma móra-tiyaapaq-yakaraq kaayaq-nóyáákáráqá maténa wíyôkaqa karáqma káonena amuqá makéna nunamupí “tíkáiyé” tiráiyé. tiréna yammá kíqtíraq umá wení iyápó-annama yímikaitata yemá waayúkama yímikaae. kéqnáámmá kaayaq-nóyááqá yáíkaraq umá yímikaiye. ⁴² yakaráq noyáákaraq yímikaitata máqte-kayukama nátuweta yímûqa yaitata ⁴³ wení iyápó-annama yuqáan-aqto-atoma aíquma aíqturaawata títaupake kaayaq-únámmá ógiqma aíqturaae. ⁴⁴ yagaroqtamá naa-káyúkámá

títaupake kaayaq-wáyúkámá naikamá tiyááka áiyayaa-kayukama narááe (5,000).

Îtuma non ánanaakaqa náuraiye.

⁴⁵ natúwáawana Îtuma páátákáá wení iyápó-annama timá yímikaiye: “nópi-káárébi Beqtáirapaqa meran-ábápáq-ágínáúpáqá áqnáabaqa kóoro! kemá anaaékaqa yénúne.” téna waabá-káyúkámá timá yímikaiye: “kóoro!” téna tiráiyé. ⁴⁶ timátuwena anuraqá nunamummá mú tiráiyé. ⁴⁷ enáinobaqa iyápó-anna-wayukama nópi-káárébi nokaayúkóni aúkápimma mááwana Îtuma wenamáa iyuwéna marabí máqé-uraiye. ⁴⁸ uwáágoma ôriq umá keyoraitata wení iyápó-annama nópi-káárébi íma kanaaráq kéowana Îtuma yimónarena nokáá-nokaamma non ánanaakaqa yeqtôpaqa kéyena yátamakitata káonaawana ⁴⁹⁻⁵⁰ yáaqa kégaitata ikatîqa kéeta yúyánánóbáqá “waátáe!” tirááe. yurááwana Îtuma páátákáá tiráiyé: “ké kéyune. táaqa ígáino!” téna ⁵¹ nópi-káárébi yetê pékaitana uwáágoma yoqmá ánataguraiye. iyápó-annama yáaqa ôriq umákaitata yúyánákó taitawaa kéiyé. ⁵² yakaq awaaméqá in-ááímmá íkéitaawana yetí yáakoma ummaamá ôriq uráiyé.

Îtuma Kénnetáaretibaqa karímá atóbamayikaraiye.

⁵³ nokaayúkóni meran-ábápáq-ágínáúpáqá iréta mararáqá Kénnetáaretibaqa yáá amakéta nópi-káárémá ánnáraqa kútaae. ⁵⁴ nópi-káárébi ké yáubaraawata waayúkama páátákáá Îtumma káoneta ítaráae. ⁵⁵ ítareta máqte-marukaqa uréta karí-wáyúkámá kúkutaaraqa maréta maméta Îtu máipaqa

irááe. ⁵⁶ máqte-mapaqa Ítuma uréire uráipaqa naa-márûkaqa yópáqá máqtepaqa waayúkama yetí karí-wáyúkámá meyámmá kémayai-marukaqa mamé iréta egaa aéta tirááe: “ayúwénata ení wáqtôraqa karí-wáyúkámá ánekuyoro!” tewata máqtemma ánêkuyowana yetí karímá éqyíkaitata atóbaguraae.

7

aítaubikoni aapinaammá

¹ Péрати-wayukama yaímma aamá aúmakaan-aimma Ítaraa-kayukagaraq Yérútáárebake iréta Ítunopaqa áíkutaee. ² yaímma Ítuni iyápó-annama iyáamma íma tete éta aáwaqa kénaawata yimónaraae. ³ ááqibo Péрати-wayukagaraqa máqtemma Ítiráaeo-wayukagaraqa yetí yítaubikoma timáyímikaawata iyáamma íma kateko umá tete étama aáwaqa ínewaomiye. ⁴ keqnáámmá aáwaqa meyámmá matéta íma tete étama ínewaomiye. yítaubikoma taíbaq aammá aúkai-kataama yímikaawata yemá mirá kéoe. táapeqa tete iyábá nawimmá tete iyábá taawemá tete iyábá kéqokeq-yaqtaaqa tete iyábá miráuma tete kéoe. ⁵ miráitata Péрати-wayukama aamá aúmatan-aimma yirááti-kayukagaraqa Ítumma ítama aónaraae: “nôraq itata ení iyápó-annama ketáái-títaubikoni aamá íkeiteta iyáá-paigaraqa kénaao?” tewana Ítu yauwéqma tiráiyee: ⁶ “Áítáiya keráwáqtábámá áraimma tiráitaq kaaqaari-wáyúkámá mááe. naayóbáqá wemá miráuma agatáiyee.

Áánûqtu kétiye.

‘maa-káyúkámá paá yóyaukake tíwîqa múte kéyauyoe.

yetí yirummá ketôpaqa íma kémaraae.

⁷ aamá aúmatan-aimma waayúkama ye túyánápiké
kétiraatewaq yeráwáqá Áánûqtuni aamá
aúmatan-aikaa kéitaae.

miráipoana ketíwîqa múte yawíyawaigoma yíwáqnaa
kanaaráq íniye.”

téna agatáitata ⁸ Ítuma tiráiyee: “keráwáqá
Áánûqtuni aammá aúkai-qtataaqa keráwáqtí
tinaaépaqa yuwéq wáátigoni maníqá paá yáqtoqme
kéoe.” téna tiráiyee: ⁹ “keráwáqtí maníkóní
watáama yáqtoqme kéeta Áánûqtuni watáama
yuwéta íkeitaae. ¹⁰ naayóbáqá Móteti tiráiyee.
‘enabommá enanókaraga kaayoné umá yíwîqa
múte yauyuwo! kaqtó umá yabíqyikaa! ááqibo
móra-nakoma wenaboqtábámá wenanoqtabama
tái-aimma tíanama arááqa ikamínana puíniye.’
tiráitaq ¹¹ ááqibo keráwáqá kétéee. ‘móra-nakoma
wenaboqtábábi wenanoqtabama timá-yimena
‘kemá íma kanaaráq timénúne. timúna-yataaqa
tíwaqnaa-yaqtaaqa kóbaanie. Íbaru-aipi kóbaani
wenáaimma mirá wáiyee Áánûqtunnae.’ mirá ténama
¹² aboámmá íma yíwáqnaa íniye. ¹³ keráwáqá
Áánûqtuni watáama kéyuweq keráwáqtí aamá
aúmakaan-aikaraq kéyuwaae. maami wái-qtátááriqa
taíbaqa kéoe.” téna tiráiyee.

waayúkama táíq umá aamá kárate-qtataaqa

¹⁴ Ítuma waabámmá wenôpaqa yááyarena timá
yímikena tiráiyee: “ítáaro! ¹⁵ máqte-qtataaqa arunóbáqá
koínama íma kanaaráq táíq éna ááqibo arunóbáké
yáubatuwena yáwína-yataakoma minnáma táíq

kéiye. ¹⁶ taáqa wáinaaqa ítáaro!” tiréna ¹⁷ waabá-káyúkáyôpake kóurena naaúpaqa pékaitata wení iyápó-annama ítama aónaraae: “maa-kátáágón áaimma nóinabiyo?” tewana yauwéqma tiráiyé: ¹⁸ “tébakaq íma ítáne umá íyaq keráwáqá ítaraao? ¹⁹ ááqibo máqtemma kégumibo paá áyapi kégumena miráipoana ayábopike kéyutugiye.” miráuma Ítuma tiráiyé: “máqtemma nai-yáqtááqá kanaaráq nánœ.” ²⁰ móragaraqa tiráiyé: “arunóbáké yáubagurai-qtataaqa waayúkama táíq umá káyiraatiye. ²¹ aúpáq arunóbáké táí-auyanamma iténa kebó-yátáákáríq kéena moyámmá kémayena waayúkama kéikamena ²² aaramá moyámmá yabitimmá kémayena aúrananna káena taíbaq-kumiq-yaqtaaqa wáitana kaaqaari kétena negígómá kéena kéwakarena áwíqa yama aráápena táí-weganokanoqa kéen ²³ maami-kútí-yátáákómá waayúkagoni arunóbáké kéyaubena waayúkama táíq umá káraatiye.” téna tiráiyé.

aaragóní arupi itaígómá

²⁴ Ítuma kóurena Tááya-marukaqa iréna móra-naupaqa pékena wemá máitata yemá aónaiyaba íkákaiye. ááqibo aúpáqá íma kanaaráq máqe-uraiye. ²⁵ móra-inikoni ayáámûkoma kuti-áágógáráqá máitana min anóama Ítuqtabama ítarena páátákáá wenôpaqa iréna Ítuni aítaupi aípaq aguráiyé. ²⁶ min-íníkmá íma naaóq-inimibo wemá Pinítia Tírîabake iréna mibáqá wenanóama marákáraitana mibáké iréna Ítuqtabama egaa aráiyé: “ketiyáámûkoni arupiké kuti-áágómá waqtuwaa!” titana Ítuma tiráiyé: ²⁷ “ááqibo áqnáabaqa naaópaq-iyapogotaa aáwaqa yímiketæe. iyápógoni aáwaqa mamá iyákómá

amíyábá minnáma íma íráqô-qtataaqiye.” téna tiráiyé min-íníkomá tiráiyé: ²⁸ “téna. ááqibo iyán áráaqa yaare-aménáápáqá maéta iyápógoni aáwaqa araaqtáma ábûpuma kénaae.” titana ²⁹ Ítuma tiráiyé: “kateko-áímmá tiráánaboana kuti-áágómá enayáámûkoni arupiké yáubagina ení naaópaqa kóaaol!” titana ³⁰ wení naaópaqa kóurena ayáámûkoma aónaraitana wemá waí-yááréráqá kanaaráq máitana kuti-áágómá arupiké yáubama ánatama kóuraiye.

Ítuma aíbôq-nakoma atóbamakaraiye.

³¹ Ítuma Tááya-marupake Tááíranabaqa kóurena Tááíranabake Kááriri-nokaayukaqa iréna Tekááporitipake tiyááka-marupakene iráiyé. ³² iráitata tébakaq-wayukama aíbôq-naqa awíqme Ítunopaqa irááwana wemá aamá íkéitena íma arupú umá kítitata egaamá arááe: “ayáánapo ánêkuinanama atóbamakaniye.” tewana ³³ Ítuma wegáráqá waabápike áwíqme kóurena ayáán-amama min-aíbóq-nákóní áárarapi makéna wiráátima wikéna amáábîraq ánêkukena ³⁴ wiyôkaqa aónarena karagíkaráqá yumákáraiye: “yarótáyakaaol!” wemá Áárámê-aipike tiréna “íbaqta” tiráiyé. min-áíkon áaimma aáqa yarótáyakao. ³⁵ tiráitana páátákáá min-nákóní ááraramma yarótáguraitana óyauqa oyaaq uráitana wemá aamá kanaaráq kétiye. ³⁶ miráitana Ítuma akoqnáá umá timá yímikaiye: “atóbamakaiqtabama ítima-yimero!” titata máqtemma abarokáqá anókaqa timá yímikaiye. timá yímikaitata ³⁷ máqte-kayukama ítáawanama yáaqa karáiyé. yáaqa ôriq umá karáitata tirááe: “wemá máqte-qtataaqa

katekoîq kéiyé. aîbôqnaaboq-nakoma timá ámikaitana aamá kéitena kanaarâq kétiye.” tэта tirááe.

8

Îtuma móragaraqa taîbaq-wayukama aáwaqa yímikaitata narááe.

¹ pááqyamma anaaékaqa káqomma waabámmá anómma áíkutaae. áíkutaawana yetí aáwaqa ánataguraitana Îtuma wení iyápó-annama yááyarena tiráiyé: ² “maa-káyúkáyábámá tirummá kéumayikaunaboata ketê kaumo-yúpáámá máqe-ureta aáwaqa íkénaawaqa ³ kemá timá yíménatama naaópaqa! kóétama ayáqtáákaqa kéyepoqa aáwaqa íma yíménatama yúnááímmá ínóe.” titata ⁴ wení iyápó-annama tirááe: “kááyûq-mapaqibo taîbaq waqmé o-káyúkámá náakakena miráuma-aawaqa taîbaq mamá yiménúnataabiyo?” tewana ⁵ Îtu tiráiyé: “ení yammá nôraq-umabiyo?” titata “abapaké kaayaré.” tэта yauwéqma ⁶ tewana Îtuma “maraq máaro!” timá yímituwena miqtámmá abapaké kaayaqá maténa nunamupí Áánûqtuqtabama amuqá makéna “tíkáiye” tiréna kíqtíraaqa uréna wení iyápó-annama yímikaitata waabámmá yímikaae. ⁷ keqnáámmá noyááqa yakaráqá maténa nunamupí “tíkáiye” tiréna iyápó-annama yímikena timá yímikaiye: “yímero!” titata yímikaae. yímikaawata ⁸ máqtemma nátúwáawana yímûqa yaráiyé. taîbaq-wayukama títaupake kaayaq-wáyúká-áiyáyáámmá (4,000) nátúwáawata ⁹ iyápó-annama ábûpuma araaqtáma abapaké kaayaq-únápí aîqturaawana Îtuma timá yímikaiye: “naaópaqa

kóoro!” ¹⁰ timátuwena nópí-káárébí iyápó-annagaraqa péketa Táámánûtaa-marupaqa kóouraae.

Pérati-wayukama awaaméq-yátááqtábá ítama aónaraae.

¹¹ tébakaqa Pérati-wayukama utéta aagaren áimma kéteta ítama aóna-aona urááe: “wíyôkakena-awaameqa tiráátiyo!” tewana ¹² Ítuma karagíqa kéyena tiráíye: “nôraq itata íbêq-wayukama aati-aatimá ‘awaaméqá timiyo!’ kéteo? ké kétune awaaméqá íma yiráátéq íyimenune.” téna ¹³ yeqtôpake yiyuwé kóurena nópí-káárébí móragaraqa pékena yanaapáq agínááúpáqá kóuraiye.

Pérati-wayukagaraq Érôtini yammá itoraí-yáqtááqá

¹⁴⁻¹⁵ Ítuni iyápó-annama aáwaqa yiwikáqtuweta yewana kímora-yamma nópí-káárébí wáqe-uraitana Ítu tiráíye: “keráwáqá Pérati-waayukati yammá itoraí-yátáákáraq Érôtini yammá itoraí-yáqtááqtábámá aónama kawáá oro!” titata ¹⁶ minnáyaba watáá-wataa yé-íyáá tirááe: “nôraq itanáq mirá kétiyo? yammá íma wáitana mirá kétiye.” tewana Ítu yetí watáayabama ítarena ¹⁷ tiráíye: “nôraq itaráq yammá íma wáíqtabama watáá-wataa kéteo? íyaq ítaraao? póraanabono? aíbôqnaaboq kéoo? ¹⁸ túramma wáimma íyaq káonaao? tááraramma wáimma íyaq kéitaa? íyaq taákaqa makááo? ¹⁹ kemá móra-tiyaapaq-yamma taíbaq-waayukama kíqtí-giti umáyíkarauo nóraq umá unáápímmá tébakaq aqtó-ááwáqá aíturaao?” titata “títaupake kaayaré.” téta

yauwéqma tirááe: ²⁰ “ááqibo abapaké kaayaq-yámmá kíqtí-giti umáyíkaraukata nôraq umá unáápi abûpuma aíturaao?” titata “títaupake kaayaré.” téta yauwéqma tirááe. tewana ²¹ Ítuma ítama yimónaraiye: “paá íyaq arútama ítaraanabiyo?” téna tiráiyé.

Ítuma aúramma karopágurai-nakoma Béqtáirabaqa atóbamakaiye.

²² Béqtáirabaqa irááwata mikáqá tébakaq-wayukama aúramma karopágurai-nakoma áwîqme Ítunopaqa iréta egaa arááe: “emá ánekuinanama atóbamakaniye.” téwana ²³ Ítuma ayáákaqa yáqtoqma yabitimá márûpake áwîqme kóurena aúrapí wiráátima wiqmakéna ayáánapo ánêkukena ítama aónaraiye: “ára káonaano?” titana ²⁴ min-nákómá káonena tiráiyé: “kemá waayúkama yaaráá umá uréire kéowaq káonaune.” titana ²⁵ Ítuma móragaraqa aúraqaqa ayáámma makáitana íbêqa min-nákómá akoqnáá umá aónaraitana aúramma atóbamakarainana máqte-qtataqa káonaitama ²⁶ Ítuma timá ámikaiye: “ení naaópaqa kóé! mí-márúpáké yéna márûpaqa móragaraqa íma yauweré iyo!” téna tiráiyé.

Pítaa Ítuni áaimma abarokáq kétiye.

²⁷ ááqibo Ítuma wení iyápó-annagaraqa Tétaría Píripai-marupaqa kégoweta Ítuma ítama yimónaraiye: “timá tíméro! waayúkama keqtábámá nóinae kéteo! náawabuno?” titata yauwéqma tirááe: ²⁸ “yaímma kétee emá Yóáane nommá pérakarai-nakoe kétéwata yaímma emá Iráiya máane téta kétee. tébakaqa emá

Áánûqtuni wataá-wataa-nakomone kétee.” tewana Ítuma ítama yimónaraiye: ²⁹ “keráwáqá nóine kéteo? náawabuno?” titana Pítaa yauwéqma tiráiyé: “emá Áánûqtuni aúyánámmá Metáíya máane.” titana ³⁰ Ítu timá yímikaiye: “keqtábámá waayúkama ítima-yimero!” téna tiráiyé.

Ítuma wemá aíqa íyábágáráq wemá puínîtabagaraq timá yímikaiye.

³¹ Ítuma mirá-timatuwena wení iyápó-annama miráuma kéyiraatena timá yímikaiye: “ké Waayúka-Araaqa máune. taíbaq-yataaqtabama tíqa íniye. ketáái anó-kayukama uyátáráa-monoq-wayukagaraqa aapinaa-káyúkágáráqá anaaéma umátiketa tíkamiyaqa pukónúne. púyónana kaumo-yúpáámá ánataginana tiwáutinaqa paá mánune.” ³² miráuma abarokáq titana Pítaa ítátuwena Ítumma áwîqme nékaqa mó áá awáágitana ³³ ááqibo Ítu wení iyápó-annama yimónarena Pítaamma áá awááguraiye: “emá webó-náqá máane. ketinaaépaq yáwaaol enaúyánámmá paá waayúkagoni aúyánámíye. íma Áánûqtuni aúyánámíbo!” ³⁴ timátuwena wemá wení iyápó-annama waabákáráqá wenôpaqa yááyaraiye. yááyarena timá yímikaiye: “ááqibo móra-nakoma akáínana tinaaépaqa yínénama wemá wení akáígóma awikátuwena yuwáino! wenáuma mamé uwí-yátááqtábá kéyuwenawaq wení máárípuma múte kémayena tinaaé mamé yíno!” ³⁵ móra-nakoma paá mánaae ténama wení paá mái-yataaqa aúyoraniye. ááqibo móra-nakoma keqtábámá puyéna ketí átê-wataayabama puyénama wení paá mái-yataaqa mayániye. ³⁶ ááqibo móra-nakoma máqtemma

mararáq wái-qtataaqa matokáinanama wení paá mái-yataaqa aúyokinanama nôraq íníyô? ³⁷ nóinapo wení paá mái-yataaqa móragaraqa meyáníq íníyô? ³⁸ ketí watáayabama íbêqa kebó-yúpáaráqá keqtábá agaemá inaqa ké Waayúka-Araaqa maéqa weqtábámá kemá yéna-taoqa ketiboní tágagi-yataakaraqa wení aokaq-káqtó-wáyúkágáráq yéqa mikáq kemá tigaemá umákanune.” téna Ítuma

9

¹ tiráiyé: “taákaqa máráaro! tébakaqa maakáq ító-uma paá máa-kayukama íma puíyana Áánûtuma kawáá kéi-kanaama akoqnáágaraqa yínata aónéta puínoe.” téna Ítuma tiráiyé.

Ítuma káqowaraa aúkéna tágaguraiye.

² abapaké móra-wagaama pukitana Ítuma Pítaagaraqa Yêmitigaraqa Yóáanekaraqa yíwîqmena anón-anuraqa utéta yenamáa máneta urááe. mikáqá Ítumma káonaawana wemá káqowaraa aúkitata ³ wení unáákáqtôma waéqma tágagurena mú mikákáá wayámmá aúkitataa waayúkama tete umátúwáakakaatati íma miráuma wayákayana umá tágagine iné. ⁴ mirá umátuweta Iráiya Mótetigaraqa Ítugaraqa watáá-wataa kétéwata yimónaraawana ⁵ Pítaa tiráiyé: “yirááti-nako, maakáq mánunataama iráqôniq kéinataa kaumo-námmá taróq onúnataama mórama ennáé. mórama Mótetinnæ. mórama Iráiyanna taróq onúnatae.” titana ⁶ yáaqa karáitata Pítaa tînîn-aimma íma ítaraiipoana mirá-tiraiye. ⁷ ááqibo konnámá kukéna yemmá yawááq uráitana aagómá konnánóbáké tiráiyé: “tikái-ketaanikoma

máiyē. máinaraq wenáama ítáaro!” ⁸ yemá yúrapike abáá uréta Ítumma wenamáa aónaraae. ⁹ anuraké kukááwana Ítuma timá yímikaiye: “káqo-kayukama aónaraawaigoqtabama ítima-yímero! ááqibo kemá Waayúka-Araaqa pukuráipike awaútinana itoínaqa mikáq kanaaráq timá yímero!” titata ¹⁰ wenáama ítareta kaqtó uréta ááqibo maannáyaba watáá-wataa tirááe: “pukuráipike awaúturaigoma nóin-aainabiyo!” téta ¹¹ Ítumma ítama aónaraae: “aapinaa-káyúkámá kétee ‘Íráíya áqnáabaqa yíniye.’ nòraq itatáq mirá kéteo!” titana ¹² Ítuma yawéqma tiráiyē: “Íráíya áqnáabaqa kéyena máqte-qtataaqa yokaa-yokaa kéiyē. ááqibo nòraq itana Waayúka-Araaqtabama Áánúqtuni agamatán-áípi mirá kėtiyo? ‘wemá anón-aiqa mayáinatama waayúkama wemmá ayúqma ánatainoe.’ ¹³ titaqá kemá kétimatumune. Íráíya wágáábaqa iráinapoata waayúkama weqtábámá Áánuqtuni agamatán-áípi tiráiniq uréta máqte-qtataariq ónaae yíkái-qtataariq wekáq urááe.” téna Ítuma tiráiyē.

Ítuma kuti-áágógaráq-iyápómá atóbamakaiye.

¹⁴ kukéta tébakaq iyápó-annaraqa irááwata anómma waabá-káyúkámá yeqtôpaqa áíkutaawata yimónaraae. aapinaa-káyúkámá Ítuni iyápó-annagaraqa aagaren áimma kétéwata ¹⁵ waabámmá Ítumma káoneta iyánáaq umáreta uyaaté uréta agoyáá umákaraae. ¹⁶ Ítu wení iyápó-annama ítama yimónaraiye: “nóiqtabama yegaráqá aagaren áimma kéteo?” titana ¹⁷ waabápi ké móra-nakoma tiráiyē: “yirááti-nako, ketáanikoma enôpaqa áwîqme uráunana wení arupi kuti-áágómá máitana

aamá íketitana ¹⁸ kuti-áágómá yáqtoqma marabí kéyuwaitana wemá áwaayaamma agíkíqa kéitana óyaukaqa agaregómá ôriq kétena arááteru-teru kéiyé. kemá ení iyápó-annama ítama aónaraune. ‘kuti-áágómá arupiké waqtuwánô téq itáunata kanaaráq íma waqtukááe.’” titana ¹⁹ Ítu tiráiyé: “íma ítáa-araakotaama mááe. nôraq umá yupaawaq keráwáqtê mánuno? keráwáqtí íitai-yataakoma tîbô kégaitaqa nôraq umá yupaawaq miráuma ónúnô? iyápóma áwîqme kekáqá yero!” titata ²⁰ iyápóma áwîqme irááwana Ítuma máitana kuti-áágómá wemmá aónarena iyápóma yáqtoqma marabí yukáitana aúgoma kaipú-kaapu uráitana óyaukake agaremá arááteru-teru uráiyé. ²¹ Ítu wenaboámmá ítama aónaraiyé: “nôraq umá yupaawaq wegáráqá máqe-uraiyo?” titana aboámá yauwéqma tiráiyé: “pááqyan-iyapoma máikakene. ²² taíbaq-kanaama irabí yukéna nopí yukéna arááqa ikámita ááqibo emá arummá umátikaa! emá kanaaráq énnaraq tíwáqnaa uwo!” titana ²³ Ítu tiráiyé: “náawabi keqtábá arupí ítama aruténama máqte-qtataaqa kanaaráq íniye.” titana ²⁴ aboámá ibiqá yaréna tiráiyé: “kemá tirupi kéitaupo ketí itaígómá pááqyamma itaígóqtábámá tíwáqnaa uwo!” titana ²⁵ Ítuma waabámmá yimónaraitata ya áíkutaawana kuti-áágóqtábámá abarokáqá akoqnáá umá tiráiyé: “aíbôqnaaboq kuti-áágó, kemá timá ámenaa iyápógoni arunóbáké yaúbagaao! yaúbarema móragaraqa arunóbáq íperaao!” titana ²⁶ wááqa yumátuwena iyápóma marabí yukáitana aúgoma kaipú-kaapu uráitana yáubaguraiyé. yáubaraitana iyápóma pukurénaaraa

máqe-uraitata waayúkama tirááe: “pukuráiyel!” tewana ²⁷ Ítuma ayáámma yáqtoqma awaútitana itó-uraiye. ²⁸ Ítuma naaúpaqa pékuraitata wení iyápó-annama aúpáq ítama aónaraae: “nôraq itatáá ketáámá íma kanaaráq waqtukáunataabiyo?” tewana ²⁹ tiráiyel: “nunamunápó maa-wáín-áágómá kanaaráq waqtuwáinoe. káqo-qtataaqnapo kanaaráq waqtuwáinoe.” téna Ítuma tiráiyel.

Ítuma móragaraqa wení pukígóqtábámá tiráiyel.

³⁰ mikáké kóureta Kááriribaqa kégowata waayúkama itánéowana Ítuma itaiyábá íkákaipoana wení iyápó-annama kétima-yimena tiráiyel: ³¹ “Waayúka-Araaqa yáqtoqma áwîqma yimíyatama ikamíyana puyéna kaumo-yúpáámá ánataginana itó-iniye.” titata ³² wemá tin-áílkón áaimma íma ítareta ikaqtíq uréta ítama íma aónaraae.

náawa mú mikákáá anó-nakoma máiyel?

³³ Kápéranabaqa iréta naaúpaqa maéta máawana Ítuma ítama yimónaraiye: “nóiqtabama aakaqá uréire uréta wataá-wataa tirááo?” titata ³⁴ timá abarokáqá íma tirááe. aakaqá uréire umá maéta yemá aagaren áimma tiráápoata náawabi áqnáaenariq iyábá aagaren áimma tiréta timá abarokáqá íma tirááwana ³⁵ Ítuma maraq maéna títaupake kaayaq-iyápó-ánnágómá yááyarena tiráiyel: “ítáaro! áqnáabatába akáina-nakoma aqtóbáq maíno! máqtekoni maqnémá auráino!” tiréna ³⁶ iyápóma áwîqma yetúbáqá ákarena áyabaa uréna tiráiyel: ³⁷ “móra-nakoma kebóana maaráá-iyápómá yabírakenaraa kemmá yabítikane

íniye. yabítikanenaraa kenamáa íma yabítikanibo timátíkarai-naqa yabírakane íniye.” téna tiráiyé.

namurommá íma maénama aanábómá máiyé.

³⁸ Yóáane Ítumma timá ámikaiye: “yirááti-nako, móra-nakoma enáwîqa tiráinapoana kuti-áágómá waqtukáitataa ketáámá aónaretaa timá ámikaunatae ‘éqaaol! ímira-uwo!” tirétaa ení iyápó-annabike íma ketáátê íma máitataaboataa mirá-tiraunatae.” tewana ³⁹ Ítu tiráiyé: “ímira timá áméro! ‘éqaaol! ítero! ááqibo ketíwîqa yáninapoana akoqnáá-yataaqa umá inéna min-nákómá keqtábámá táí-aimma íma kanaaráq tíniye. ⁴⁰ ááqibo íma namuroîq kéumatikenataama wemá aanábó máena íniye. ⁴¹ ááqibo keráwáqá Ítu Káríqtoni iyápóma máapoana móra-nakoma keqtababóana pááqya-qtataaqa miráumaraa nommá nawááena timénama wení íráqô-qtakaakoni anónnámma mayániye.” téna tiráiyé.

Ítun anaaé waráí-yátááqá mamá taitawaa kéiyé.

⁴² Ítu tiráiyé: “móra-nakoma ketáama ítarain-iyapoma kaaqaari-ááímmá aráátínanama min-iyápógómá ketáama yuwáinanama anón-oqtamma kaaqaari-nákóní ánúwarakaqa atáá-ataa umá nopí óqtakaraqa yuwáiyana pékena nommá nawíkama pukínanama minná kateko umá íni ááqibo iyápóma tinaaépaqa yuwáne ínanama mú mikákáá táígoma íniye. ⁴³ ááqibo tiyáákoma táígo-qtataariqo kéinaqa keráwáqá tinaaépaq yuwáneqa tiyáámma araráaro! áánibo kímora-ayaakaraqa mú mikákáá íráqômma

keráwáqá tágagurai-marukaqa wínóe. kaayaq-áyáákáráqá márú mikákáá táígoma keráwáqá puí-márúkáqá ⁴⁴ irabí wínóe. ⁴⁵⁻⁴⁶ ááqibo aítaukoma táí-apima áwîqmena kéwinaama tinaaépaq yuwánéqa títauqa araráaro! kímora-aitaukaraqa mú mikákáá íráqômma tágaruraipaqa yínéqa kaayaq-áítáúkáráqá márú mikákáá táígoma ína puíbáqá wínóe. ⁴⁷ ááqibo túrakoma kúmiq-yataariqo kéinaqa tinaaépaq yuwánéqa túramma kubíqtúwáaro! Áánûqtuni kurubáqá kímora-aurakaraqa mú mikákáá íráqômma yínéqa kaayaq-áúrákáráqá márú mikákáá táígoma ínaq puíbáqá irabí wínóe. ⁴⁸ puí-márúkáqá marikómá íma ánatainana irágómá íma kama ánataniye. ⁴⁹ úmá irabí agatuwáinana anaaékaq yaímma íráqô-qtataaqa paá wániye. mórai q umá ketáá maqmá aóna-aona onanataá yaímma íráqô-qtataaqa paá wániye. ⁵⁰ ááqibo úmá ikaa q kétena aáwakaraqa átê kénana ááqibo ikaa qá íma tînanama nóinapo móragaraqa átê ínîyô? miráuma tirupí úmá-úrâá-qtátááqá wáinaqa máqte-kayukagaraqa aarawaamá paá máaro!” téna tiráiyé.

10

ánáakoma ayuwaíyábámá Ítuma timá yímikaiye.

¹ mibáqá kóurena Yúria-marupaqa kóurena Yótaanomma atamá kóuraitata waabámmá móragaraqa áikutaawana wemá keqnáámmá aapinaammá timá yímikaitata ² tébakaq Pérati-wayukama wenôpaqa íréta yoqmá aónaneta ítama aónarae: “ketáái monoq wataábi yaaguyabí-áípí awaaikómá wenánáakoma kanaaráq ayuwánîyô?” tewana ³ Ítu ítama aónarena tiráiyé: “Móteti nóineq timá

tímikaiyo?” titata ⁴ yé tirááe: “Móteti tiráiyee. ‘akáinama awaaikómá ayúkai-kanaamma agayéná ánáakoma kanaaráq ayuwániye.’” tewana ⁵ Ítu tiráiyee: “kaúbîq uráápoana Móteti miráuma timá tímikena agatáitana ⁶ áqnáabaqa Áánûqtu ímira-uráiyee. Áánûqtu áqnáabaqa awaaikógaráqá ánáakogaraqa tarôq uráiyee. ⁷ ááqibo waagómá anóama aboámá iyuwéna ánáakote iyikááyata kónanaratama ⁸ mi-káyákómá kímora-auma auráyóye. kaayakómá íma paá maéta kímoragoma aúgemma mániye. ⁹ ááqibo Áánûqtu mi-móraráq makáinata waayúkama íma yataínoe.” titata ¹⁰ naaúpaqa wení iyápó-annama maannáyaba ítama aónaraawana ¹¹ wemá tiráiyee: “ánáakoma ayúwáinakoma káqon-inimma mayánénama wemá morímá yamákárena moyámmá mayéna ánáakoma agaemá amíniye. ¹² keqnáámmá awaaikó ayúkain-inimma wemá káqokanokoma mayánénama wemá morímá yamákárena moyámmá kémayaiye.” téna tiráiyee.

Ítuma pááqya-noiyaporawaqa atimuqá timá yíkaraiye.

¹³ ááqibo pááqya-noiyaporawaqa yiwîqme Ítunopaqa ánêkuku íkáae téta irááwata Ítuni iyápó-annama áá yiwááguraawana ¹⁴ Ítuma aónaimma áyámma uráitana tiráiyee: “paá máaro! iyápóma ketôpaqa kanaaráq kéyee. áá íma yiwáágoro! Áánûqtuma kawáá kéi-marúqa miraráá umá iyápógoni márûqa wáiyee. ¹⁵ túwááyakaq máráaro! Áánûqtuni watáama iyápóraa umá arupi kéitai-nakoma Áánûqtuma kawáá kéi-marukaqa kóiniye. miráumaraa

íkéitenama íma kóine iné.” téna ¹⁶ iyápóma yirákena iyóbaruqma uréire kéena tiráiyé: “eqtábámá íráqôniq umákaniye.” mirá téna íráqôn-aimma timá yíkaraiye. atimuqá ámikaiye.

anó-nakoma

¹⁷ kégoitana móra-nakoma uyááténa Ítunopaqa marabí araayutaúmmá aténa ítama aónaraiye: “íráqô-yiraati-nako, nóin-iraqo-qtataariraq éraq kemá íma ánatagena tágagigoma mayánááq únabiyo?” titana ¹⁸ Ítu tiráiyé: “nôraq itaa keqtábámá íráqône tiráano? kímora-iraqokoma máena Áánûqtu wenamáa íráqômma máena kéiyé. ¹⁹ emá máqtemma yaaguyabí-áímmá ítaraane. aaramá moyámmá morímá yamákaanabo! íyamakaa! waayúka ikámma puyónabo! íkamuwó! moyámmá mayáánabo! ímayaa! kaaqaari-áímmá ténabo! ítiyo! wakaráánabo! íwakaraao! aboámá anóagaraqa kaayonéma umá yíwíqa múte yauyuwo. kaqtó umá yabíqyikaa!” titana ²⁰ anó-nako tiráiyé: “yirááti-nako, maa yaaguyabí-yátááqá máqtemma iyápó máqe uráuna-kanaarake íbêkaraqa kaqtó kéune.” titana ²¹ Ítu aónaraitana wenaúyánámmá wenôpaqa kóuraitana tiráiyé: “kímora-yataaqa íarutaiye. ení máqte-qtataaqa oótamma íma wáikayukama yimiyo. yiméma Áánûqtugaraq ení oótamma taíbaqa anómma aurániye. yímituwe tinaaépaq iyo!” titana ²² mi-kátááyábá arummá ôriq uráitana wení oótamma taíbaq wáinapoana karagíqá yumáena kóuraiye. ²³ kóuraitana Ítuma karáqme uré karáqme iré kéena wení iyápó-annama timá yímikaiye: “anó-nakoma taíbaq

oótamma makáina-nakoma Áánûqtuni-marupaqa umaagaráqá kóiniye.” titata ²⁴ iyápó-annama wení watáayatabama yáaqa karáitana Ítuma móragaraqa tiráiyē: ²⁵ “oótiraa-kakoma (káámo) waigóní-aapi péránéna iníkáámá oóta-nakoma Áánûqtuni márûpaq uínénama kamáa ániye.” titana ²⁶ yáaqa ôriq kégaitata tirááē: “náawa kanaaráq peráníyô?” tewana ²⁷ Ítuma karáqma káonena tiráiyē: “ááqibo umaa-yátááqá waayúkama íma kanaaráqá ínana Áánûqtu kanaaráq íniye.” titana ²⁸ Pítāa tiráiyē: “ketáámá máqte-qtataaqa yukétaa enanaaépaqa kéyunatae.” titana ²⁹ tiráiyē: “ááqibo kétimtimune ááqibo keqtábámá maan átê-wataayabama móra-nakoma naaópaqa yuwánénama awaaómá ábâkogaraqa yuwánénama anaanoámá aúkogaraqa yuwánénama aboámá anóagaraqa yuwánénama áanikoma ayáámûkogaraqa yuwánénama yókáráq yuqmá ánatatuwenama ³⁰ móragaraq-moragaraqa mayániye. taíbaq mayánéna íbêq-kanaama naammá taíbaq mayéna awaaútááma ábâkotaagaraq taíbaq mayéna anaanoútááma aúkoutaagaraqa taíbaq mayéna anóautaama taíbaq mayánéna aíkaraqa mayániye. mayéna anaaéka-kanaama íma ánatagena tágagigoma mayániye. ³¹ íbêq-ano-kayukama maqnémá ínana íbêq-maqne-wayukama uyátaneta yínóē.” téna Ítuma tiráiyē.

Ítuma móragaraqa wení puíyábámá tiráiyē.

³² aapaqá máeta Yúrútaárebaq kégowana Ítuma áqnáabaqa kégoitana wení iyápó-annama yáaqa kégaitata wenanaaépaqa kégowata tébakaq-wayukama yinaaépaqa kéyewana yáaqa ôriq umá

karáiyē. Ítuma móragaraqa wení iyápó-annama wenôpaqa yáárena máqtemma yínê-qtataaqa timá yímikaiye: ³³ “aónaaro! Yérútáárebaqa kéuyonatama mikáqá monoq-wáyúkámá aapina-káyúkágáráqá Waayúka-Araaqa yáqtoqma ánnáma amínéta aa íitai-wayukama yimíyata ³⁴ weqtábámá makatéta wirááti wekáqá wituwéta ikamíq-ikamiq umá ikamíyana puyéna kaumo-yúpáámá ánataginana itó-uma paá mániye.” téna tiráiyē.

Yēmityaa Yóáaneti Ítama aónaigoma

³⁵ Yēmiti Yóáanegaraqa Yēberen áanikoma wenôpaqa iréta ítama aónaraaye: “yirááti-nako, móra-yataaqa ítama aónayaa kekárátá mirá-umatikanono?” téyana tiráiyē: ³⁶ “tikaí-yátááqá nôraq umátikanuno?” titata ³⁷ tirááye: “emá ení tágagimarupaqa yénaka kerátámá enaukápáqá maraq máyaakae. meran-áukápáqá maan-aukapaqa anó-kayukati yibíqtátáráq maraq máyaakae.” teyana ³⁸ tiráiyē: “ítama aónáaya-qtataaqa kenákámá íma ítaraaye. kemá naúna-yataaqa kanaaráq náyóyô? kemá peraúna-yataaqa peráyóyô?” titata ³⁹ tirááye: “kanaaráqá mirá-oyuye.” téyana tiráiyē: “keqnáámmá kinnamo naúna-yataaqa náyóye. kinnamo peraúna-yataaqa peráyóye. ⁴⁰ ááqibo ketukápáqá kemá íma kanaaráqá ‘maraq máékaol’ tenúne. Áánuqtu wenamáa maannáyaba tíniye.” titata ⁴¹ tébakaq iyápó-anna-wayukama ítaraawana Yēmitiqtabama Yóáaneqtabama íyámma uráitata ⁴² Ítu yááyarena tiráiyē: “aa íitai-wayukagoni áaimma keráwáqá ítaraae. yetí uyátárai-kayukama kawáá-wáyúkágáráqá náápaakaraqa imaamugáráq-áímmá kétepoaq ⁴³ keráwáqá ímira-inoe. uyátaiyaba

kákainanama tébakaqa yíwâqnaa íno! ⁴⁴ mú mikákáá áqnááemma mánae téna kákainanama máqtekoni maqnémá maíno! ⁴⁵ Waayúka-Araaqa wemmá áwâqnaa íyábá íma kukáibo máqtekoma yíwâqnaa umá wenamááriq uyéna yauwéqma meyanîq inéna kukáiyé.” téna tiráiyé.

Îtuma Páátáméati aúramma karopágurai-naqa atóbamakaraiye.

⁴⁶ Yérikobaqa irááwana Îtuma wení iyápó-annagaraqa anó-kaabakaraqa Yérikobake kégowana móra aúra karopágurai-naqa Páátáméati Timéyati áanikoma pari-páriakoni áwábaqa maéna óqtataba inaa-inaa kítitana ⁴⁷ Náátárêtibake Îtuma kéyataitana itarena akoqnáá umá ááyama tiráiyé: “Îtuo! Tébitini áanikoo! keqtábámá arummá umátikaa!” titana ⁴⁸ taíbaq-wayukama áá awáágureta “páátí máao!” kétéwana mú mikákáá akoqnáá umá tiráiyé: “Tébitini áanikoo! arummá umátikaa!” titana ⁴⁹ Îtuma paá máena tiráiyé: “ááyaaro!” titata aúra karopágurai-nakoma ááyareta tirááé: “áaqa ígáino! kááyaina itóaa!” tewana ⁵⁰ unáákáqtôma ámuraake kabe-kabe umá káyutuwena itó-uma Îtunopaqa iráitana ⁵¹ Îtuma ítama aónaraiye: “akaígómá nôraq umá umákanuno?” titana tiráiyé: “tikái-tiraati-nako! keqnaámmá túrama aónanaare.” titana ⁵² “kóaa!” téna tiráiyé: “enarupi itaraiwaigoma atóbamakaraiye.” titana páátákáá kanaaráq káonena Îtuni anaaépaqa pari-páriakaqa kóuraiye.

11

Îtuma Yérútáárebaqa pékaitata kaayonémá urááe.

¹ ááqibo Yérútáárebaq waaqókáqá iréta Óribêti-anuraqa Béqtápégibaqa Béqtanibaqa irááwana Îtuma kaayaq-íyápó-ánná-wáyúkáyátábámá timá yímikaiye: ²“kenákámá mi-márúpáqá kóokao! uréka oóti-araaqa aónéka waayúkama íma ayááqme uréire uráiyamma min-arááqá ayúqma áwîqme yekaa! ³ ááqibo móra-waigoma aónéna ‘nôraq kéoyo?’ tínakama mirá-tima-amekao. uyátárai-nakoma kákaipoana páátákáá yauwéqma uwáyu amíniye.” titata ⁴ yenákámá kóureta oóti-araaqa abarokáqá ánnáraqa aónareta káyuboyata ⁵ tébakaq-wayukama ítama yimónaraae: “nôraq kéoyo? nôraq itaka min-arááqá káyuboyo?” tewata ⁶ Îtuma timá yímikain-aimma yauwéqma timá abarokáqá tirááyata “kanaarapaq íye” tirááe. ⁷ oóti-araaqa Îtunopaqa áwîqme iréta yetí unáákáqtôma oóti-araaq-amuraaqa akéta Îtuma ámûraaqa kéuyataitata ⁸ tébakaq-wayukama unáákáqtôma aakaqá ákaraamma mú mikákáá anómma yabíkái-naqa kéitata mirá éwaoniq umá mirá-uraae. tébakaqa yaayamamá ánagaraqa akáteta aakaqá ákaraawana wemá yínítaba mirá-umakaraae. ⁹ ááqibo aakaqá áqnáabaq o-káyúkágáráq anaaé ye-káyúkágáráq kabámareta tirááe: “atóbatikai-naqa otáána yi-nákóqtábámá anón-uyatarai-nakon áwîkaq kéyenana Áánûqtu amuqá kémarakaiye. ¹⁰ Tébiti ketibotáámá wení kawáá kéi-maruqa uyátárai-nakon áwîkaq wení yabí-í-yátááqá Áánûqtuo, wemmá íráqôniq umákaa! ya-matiyuwaa!” mirá-timatuwaawana ¹¹ Îtuma

Yérútaa'rebaq utáiyē. anó-monoq-naupaqa pékena karáqme uré karáqme iré kéena máqte-qtataaqa aónaimanibo aa ékitana yáubama Béqtanibaqa wení iyápó-annagaraqa kóuraae.

Îtuma arammá íma wái-qtagama áá awááguraiye.

¹² aaq iraráimma Béqtanibake yauwaré keyewana Îtumma áa-yaitana ¹³ kopaakáá-qtámá taíbaq-anagaraqa ayáqtáákaqa aónarena waaqókáqá uréna araqtábámá aónarena ááqibo abáá-abaa immá uráitana arammá íkéiyai-kanaaboana paá ánáma wáqe-uraiye. ¹⁴ Îtuma yaayamagómmá timá ámikaiye: “ekáqá yaa-yarammá íma iyáino! waayúkama móragaraqa ení arammá íma nánoe!” titata wení iyápó-annama Ítaraae.

Îtuma anó-monoq-naupaqa pékaiye.

¹⁵ Yérútaa'rebaqa irááwana Îtuma anó-monoq-naupaqa kurubáqá pékaitata mibáq meyámmá kémayaawata meyámmá kémaraawana yemmá Îtuma kurunóbáké waqtukéna óqtamma waékáa-kayukati yaaremá waéqtukena wáqwaaimma kémayaa-kayukati yibíqtátámá waéqtukaiye. ¹⁶ máqte-kayukama íma iyúwáitata oótama aqméta anó-monoq-namatupaqa kótawe-yatawe urááe. ¹⁷ mikáq yiráá téna tínoe: “Áánúqtuni agamatán-áipí agataíye! ‘ketí naaúpaqa máqte-kayukati nunamu-námmá téq ááqibo ketí naaúpaqa moyá-káyúkágoní naakáá ke máqtemma káuqmaraae.’” titata ¹⁸ uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá Ítareta Îtuma ikamíyábá téite urááe. ááqibo waabámmá máqtemma wení

aapinaaqtábámá yáaqa karáinapoana yáaqa karáiyē.
 19 ááqibo énaikaqa Ítuma Yérútáárebake kóuraiyē.

kopaakáá-qtágóní wátáagoni áaimma

20 aaq iraráimma aakaqá uréire kéeta kopaakáá-qtámá aónaraawana mútúqa aayákagurena ánúpake aayákaguraitana 21 Pítáa aákaqa mákena tiráiyē: “yirááti-nako! aónaao! emá áá awááguraana-yama aayákaguraiyē.” titaana 22 Ítu tiráiyē: “ítaao! arupi Áánûqtuqtabama yáqtoqma akoqnáá uráánama 23 maan-ánúyábámá náawabi tíniyē. ‘anugô, itó-uma únópí pékaao!’ tíyanama arupi káqon-auyanamma íma wáinama wenáimma pááq ínîn-aikoma mirá-umakaniyē. 24 miráinaqa kemá timá-timenune. kerawáqá tirummá améq móra-yataaqtabama nunamupí ítama aónáiyana máqtemma ítama aónaa-qtataaqa mayánóe. 25 ááqibo nunamummá kéliyanama káqo-yama táigo-qtataariq kéumatikaiyaqa týamma kéinaqa týamma paábaq yúwéraq! tirummá umákáaro! miráuma keqtibomá Áánûqtu keráwáqtí kúmiq-yataaqa paá umátikaniyē. 26 íma káqo-yuti kúmiq-yataaqa paá umákaiyanama keráwáqtí kúmiq-yataaqa keqtibomá Áánûqtu íma mamá paá umátikaniyē.” téna Ítuma tiráiyē.

Ítuma wení náápaaqtabama timá yímikaiyē.

27 Yérútáárebaqa yauweréta irááe. Ítuma anó-monoq-naupaqa uréire kéitata uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá anó-kayukagaraqa wenôpaqa iréta 28 ítama aónaraae: “nói-naapaakaraqa maa-qtátááriqa kéono? náawa mi-náápáámmá ámikaiyo?” tewana 29 Ítuma yauwéqma timá

yímikaiye: “móraiḡ umá kemá móra-yaqtaaqa kímorama ítama timónaanaqa yauwéqma abarokáqá timá-timiyaqa kemá nói-naapaakararaq kéyunopoaq timá-timenune. ³⁰ timá tímero! Yóáne nói-naapaakaraqa nommá péqyikaraiyo? náawa mi-náápáammá ámikaiyo. Áánûqtu ámikaiyo? waayúkama ámikaa?” titata ³¹ yenamáárîḡ aamá kégareta tirááe: “nóine tenúnataabiyo? ááqibo Áánûqtu ámikaiye tenanataámá wemá tíniye. ‘nôraq ítata wenáama tirupi íma ítaraao?’ tínataa ³² ááqibo ‘waayúkama ámikaae’ tenanataámá waayúkama íyako táíḡ kénata yé máqtemma Yóáneqtabama yirummá amétama tínoe. ‘wemá Áánûqtuni wataá-wataa-naqa aúkaiye.’” mirá waayúkayaba téta yáaqa kaitata ³³ Ítumma timá ámikaae: “íma ítaraunatae.” tewana Ítu tiráiyē: “móraiḡ umá kemá ketí náápaaqtabama ítima-yimenune.” téna tiráiyē.

12

uqtékáán-áráqtókóní kawáá-nákóní waéqma itaí-áímmá

¹ timátuwena waéqma itaí-áímmá timá yímikaiye: “móra-nakoma yómmá uqtékáán-áráqtómmá yoqmakéna kurumá umá ikútēna arammá igáriḡ í-máíḡá ukéna yawáákaa-namma tarôḡ umákēna yabi-í-wáyúkámá yabi-ígáae téna yímikaiye. yímituwena óḡ-marupaqa kóuraitana ² arammá ábûma kaitana kuqtí-kánááráqá wemá wení maqné-kánókómá timákáitana tébakaḡ-aramma yabi-í-wáyúkáráké mamé kóuraiye. ³ kóuraitata yabi-í-wáyúkámá maqné-nákómá yáqtoqma ikámma waqtúwáawana yauweréna arammá

ímayena paá kóuraiye. ⁴ ááqibo yókóní aboámá káqo-maqne-nakomma uréna mó-timaanikitana iráitata yabi-í-wáyúkámá aqnókáq kéikameta timákaawana kóuraitana ááqibo ⁵ yókóní aboámá káqo-maqne-nakomma timákáitana kóurena iráitata yemá arááqa ikámôwana pukáiyé. miráuma keqnaámmá káqomma timá ámikaitata kóuraawata tébakaqa yikákaawata pukááé. ⁶ ááqibo yókóní aboámá kímora-aanikoma márainanama aboámá aúyánámmá ítarena ‘yemá ketáanikomma íma ikamínóé’ téna ítarena wemá írêkaqa wenáanikoma timá ámikaitana kóurena iráitata ⁷ yabi-í-wááyúkámá tirááé: ‘minná yókóní aboáni áanikoma ínataama ikámónanataa puínataa ketáámá yómmá mayánúnatae.’ téta ⁸ ikámôwana púitata arááq-auma yónaumepeqa yaúma iyaabótukaaé. ⁹ ááqibo yókóní aboámá nôraq ínáyô? wemá yabi-í-wáyúkámá yíkaminata pukíyana wemá káqomma yabi-í-wáyúkámá yómmá yimínyé.” ááqibo téna ¹⁰ Ítuma mirá-timatuwena ítama yimónaraiye: “Áánûqtuni agamatán-áipí íyaq yoráutaao? mirá kétéye.

‘óqtakaraqa naammá taróq urááwana móra-oqtamma taróq kéo-kayukama maqné téta ayúkaawana mi-máqné-óqtákómmá mú mikákáá uyátárain-oqtamma aúkáitana

¹¹ maanná anón-uyatarai-nakonopake kéitataa káonaunataama ketúrakaq átê kéiyé.’ ”

titata ¹² anó-kayukama waéqma itaígóní áaimma ítareta yeqtábámá tiráitata ánnáma amíyataba maqmá aónaraamanibo waabáqtábámá yáaqa kégaitata paá ayuwéta kóuraae.

óqtamma amíyaqtabama ítama aónaraae.

13 tébakaq Pérati-wayukama Érôtini waayúkagaraqa timáyímikaawata Ítumma wenáayaba waakápi akánéta irááe. 14 wenôpaqa iréta timá ámikaae: “yirááti-nako, emá kateko umá máanaqtaa Ítaraunataama emá waayúkayatabama áaqa íkégaitaa Áánûqtuni aammá áraimma káraatiye. ááqibo waayúkama káqo-yuyaba yúyánámmá itánôqtaba emá paá abarokáq umá áraimma kéténe. miráuma kéyenataa ketáámá ítama káonaunatae. ‘Arómani-kamaani-nakomma óqtamma kanaaráq aménúnataabiyo?’ ” tewana 15 aménúnataabi íyaq aménúnataabiyo?” téta tirááe. Ítuma yeqtí yáaimma ítarena tiráíye: “nôraq itaráq waakápi mó-tikaneraq kéoo? móra-oqtamma mamé íyaraq kemá aónaano.” titata 16 maméta má ámikaawana ítama aónaraiye: “óqtakaqa náawani amammá áwîkaraqa wáíyo?” titata yauwéqma tirááe: “mú mikákáá anó-kamaani-nakonae.” tewana 17 Ítuma tiráíye: “kámááni-nakon-nama kámááni-nakomma áméro! ááqibo Áánûqtun-nama Áánûqtumma áméro!” titata weqtábámá yáaqa karáíye.

pukuráipike itó-uiniqtabama tiráíye.

18 tébakaqa Táátûti-wayukama Ítunopaqa iréta mi-káyúkámá yúyánánóbáqá tirááe: “waayúkama pukuráipike íma kéitoe.” téta Ítumma ítama aónareta tirááe: 19 “yirááti-nako, Móteti aúbama agamátíkarena tiráíye. ‘ááqibo móra-nakoma puínanama wenánáakoma paá máena iyápóma ímo máinanama min-nákóní ábâkoma ánáakoma mayaíno! awaaóqtábámá iyápóma marakaíno!’ ááqiye téna 20 móra-taoqa abapaké kaayaq-wátámá

máqe-uraae. máqe-uraawana áqnaáabaqa yiwaaóamá aaramá maténa iyápóma ímarakena pukuráiyee. ²¹ pukuráitana ábákoma min-ínímmá mayákarena iyápóma ímarakena pukitana wenanaaéken-aoma keqnaáámmá ánáakoma maténa iyápóma ímarakena pukuráiyee. ²² tébakaq-watama keqnaánîq urááe. ye-wátámá máqtemma min-ínímmá mayákareta iyápóma íma marakéta pukurááe. ááqibo pukowana írêqa min-íníkmá pukuráiyee. ²³ pukuráiyapike itó-i-kanaama min-ínímmá náawani ánáako aurániyo? yé abapaké kaayaq-wátámá matááe!” tewana ²⁴ Ítu yauwéqma tiráiyee: “keráwáqá íarutain-aimma kétee. monoq-áúbámá íkéteta Áánuqtuni akoqnaágoma íma ítaraae. ²⁵ ááqibo pukuráipike itó-iyamma Áánûtuni kaqtó-wayuka auránoe. awaikómá ánáakoma mórabi íma mánoe. paá aokaq-aokaq mánoe. ²⁶ ááqibo pukuráipike itó-iyabama Mótetini aúbabi íyaq yoráutaa? wemá abamá móra-yaa-wannama kaipáq máitana Áánûqtu timá ámikaiye. ‘kemá Áabaraama Ááitekima Yáakobouyaati manikómá máune.’ téna ²⁷ wemá íma pukurái-kayukagoni maníkmá máibo wemá paá mái-kayukagoni maníkmá máiyee. keráwáqá arábaguraae.” téna Ítuma tiráiyee.

mú mikákáa yaaguyabí-áímmá

²⁸ móra-aapinaa-nakoma máena mi-katáá-wataa ítarena Ítuni kateko-áímmá abarokáq timá ítaraiye. iténa ítama aónaraiye: “nóin-aare-aimma mú mikákáámmá yaaguyabí-áínábiyo?” titana ²⁹ Ítu tiráiyee: “minnáma Ítiráaeo-wayukaaol

ítáaro! Áánûqtu ketáái manikómá wenamáa anómma utái-nakoma máiye. ³⁰ Áánûqtu keráwáqtí maníkóqtábámá tikaíno! wenôpaqa tuyóánámmá koíno! tirupikékáráqá taákogaraqa akoqnáágoraraqa máqtekararaqa weqtábámá tuyánámmá itaíyana tikaíno! maannâ áqnáaen-aare-aimma ³¹ ááqibo keqnáámmá mórama kétiye. keráwáqtí waaqókáq-nákómá keqtábáraá umá tikaíno! mi-kááyáq-ámáán-áikárátámá mú mikákáámmá wáitana maannáratati mú mikákáámmá yaaguyabí-áímmá íma wáíye.” titana ³² aapinaa-nákómá tiráíye: “yirááti-nako, téna emá áraimma kéténe. Áánûqtu wenamáa anómma utái-manikoma káqo-manikoma íma máitana wenamáa máiye. ³³ máinana wenôpaqa auyóánámmá kóinana arupikékáráqá aágogaraqa akoqnáááogogaraqa akáina ení waaqókáq-nákóqtábámá enamááriq akáiniq umá minnáyaba Áánûqtu ôriq umá amuqá kémariye. kéqokeq-wamma mamá irabí agamá Áánûqtuma ámînanama maannâ maqné-yátáápóana maaminnáyaba Áánûqtu pááqyan amuqá kémariye.” titana ³⁴ Ítuma wení kateko-áíqtábámá ítarena tiráíye: “emá Áánûqtuma kawáá kéi-marukaqa waaqókáqá máane.” titana máqte-kayukama yáaqa karáitata móragaraqa íma ítama aónaraae.

Metáíyaqtabama ítama aónaraiye.

³⁵ monoq-náúpáqá aapinaammá kétena Ítuma ítama aónaraiye: “náaraq umá aapinaa-káyúkámá Metáíyaqtabama kéteo ‘wemá Tébitini áanikoe’? kétéwana ³⁶ ááqibo Áánuqtuni Aágoma tímá ámikaitana Tébiti tiráíye!

‘anómma utái-nakoma ketí utái-nakokaq timá
ámikaiye ketukápáqá maraq máao!
maínaq ení namurommá enaitaukaqa akánúne.’
³⁷ keqnáámmá Tébiti ‘utái-nakoe’ téna yaráinapoana
náaraq umá Metáíya Tébitini áanikoabiyo?” téna
tiráíye. waabámmá yimuqá kémareta ítaraae.

*aapinaa-kááyúkáyáqtáb*** kékén-áímmá kétéye.*

waabámmá anómma áíkuteta Ítun-aama ítátuweta
yimuqá marákáraae. ³⁸ ááqibo wemá timá
yímikaiye: “aapinaa-kááyúkáyáqtábámá yabíqma
akoqnáá oro! yemá ayáqtááq-unaakaqtogaraqa
uréire íyábá kényikainata meyánîq í-márúpáqá
kaayonéma umáyíkaayaba kényikainata ³⁹ aapinaa-
náúpáqá mú mikákáá íráqôn-abiqtatamma kémayeta
ónikaqa mú mikákáá íráqôpoaqa kémayeta ⁴⁰ keqtoq-
nóínítí naammá moyámmá kémayeta ayáqtááq-
nunamumma awaaméq-núnámúmmá kététa yeqtí
anónnáma mú mikákáá anómma yíkaraga íniye.”
téna tiráíye.

keqtoq-íníkoní ámikai-qaqtaaqqa

⁴¹ monoq-náúpáqá Ítuma óqtakoni yawáákaqa
maraq máqe-uraitata waayúkama yeqtí ámikaan-
oqtamma yáwáápi kémaraawana karáqma aónaraiye.
taíbaq-wayukama taíbaq-oqtamma wái-kayukama
taíbaq-oqtamma yawáápi makááwana ⁴² ááqibo
móra-keqtoq-inikoma iréna kímora karogaron-
óqtamá yawáápi makáitana ⁴³ Ítuma wení iyápó-
annama timá yímikaiye: “aónaaro! kín-inima oótamma
íma wáin-inimma keqtoq-íníkomá wemá mú
mikákáá anómma ámikaitata ⁴⁴ tébakaq-wayukama
taíbaq-otapike ámikaawana wemá íma wáipike

mútûqa ámikena máqte-qtáqtaaqá ámikena nóikararaq paámá mániyo?” téna tiráiyé.

13

anó-monoq-namma yawítíginigtába timá yímikaiye.

¹ Ítuma anó-monoq-naupake kéyaubaitana mórama iyápó-annabike-nakoma tiráiyé: “yirááti-nako, aónaao! anó-monoq-namma naakómá mú mikákáá íráqôniq kéitana naan-óqtákáráqá íráqôniq kéiyé.” titana ² Ítu tiráiyé: “naammá máqtemma káonaano? maan-ánón-námmá yawítíginana máqten-oqtakoma yawítíma okaq-okaqa iyaabógínana kaayaq-kaayaq umá íma paá wániye.” téna tiráiyé.

táígo-kanaama aíkaraqa yíniye.

³ Ítuma Óribêti-anuraqa maraq máena anó-monoq-naopaqa karáqma káonaitata Pítaa Yémitigaraqa Yóáanegaraqa Áánarugaraqa yenamáa weté máeta ítama aónaraae: ⁴ “nói-taoraq mi-kánáámá pááq ínáyô? nóin-awaameqyataaraq pááq ínáyô? minnáyaba timá timiyo!” tewana ⁵ Ítuma yawwéqma tiráiyé: “yabíqma akoqnáá oro. káqowama ubaayammá umátikainabo! ⁶ taíbaq-wayukama iréta ubaayammá umátikanoe. miráinata ketíwíkaq iréta tínoe. ‘wemúne’ téta kaaqaari tínoe. ⁷ miráinaq uwáá-aimma ááiqtabama itéqa waaqókáqá ááíqa éta nékaq ááíqa éta íyan-aimma itáíyanama táaqa ígáino! mirán-ááíqá yínîmanibo mi-kánáámá maramá ánatai-kanaama íma pááq uráiyé. ⁸ móra-marukaq-wayukama itó-uma káqo-marukaq-wayukama ááíqa kéumayikayata móra-marukaq anónakoni waayúkama itó-uma káqo-nakoni waayúkama

kéyikamiyata yaímma-aukapaqa márûma kéyinana yáa kéyainana mirá-qtátáákómá yíqa éna aaragómá iyápó marakánéna iníkáá íniye. ⁹ yabíqma akoqnáá oro! keráwáqá koti-áímmá timátiketa ánnama timéta tebûqa timínoe. aapinaa-náúpáqá tíkameta ókaq-okaq tíkameta keráwáqá anó-kayukayopaq mú mikákáá anó-kayukayopakaraq ketíwîkake yúbáqá itó-umatikayaqa ketí átê-watama timá yíménata mirá-inoe. ¹⁰ áqnáabaqa máqte-marupaq-wayukama átê-wataama waayúka abarokáq timá-yiminoo. ¹¹ ááqibo ánnáma timí-kánáámá ‘nóin-ainaq ténúnô?’ ítero! anaaékaqa keqtúyánápíkén-áímmá ítero! áama tí-kánáámá timá-timin-aimma tero! ketááq maqma ítinobo Áánûqtuni Aágoma timá-timina-aimma tínóe. ¹² mi-kánáámá yiwaaómá yíbâkoma yíkamigaae téta yiboámá yeqtí iyápóma kutarurîq ínóe. iyápóma yetinóboyuma kutarurîq ínopoata yetinóboyuma yíkaminoo. ¹³ miráiyata ketíwîqtaboata keráwáqá tíyamma ôriq umátikanoo. ááqibo ánatagini-kanaama ketíwîkaq akoqnáá umá yáqtoraiya-kayukama paá atóbamayikaniye.” téna tiráiyee.

mú mikákáá anómma kabirai-yátááqá

¹⁴ óq-aimma tiráiyee: “kabiramá táiguyun ínna-yataakoma pááq ínanama yawitíniye. aónáiyana mibáq íma waínabaq anubaq uyaatéra kóoro!” téna ááqibo aúbama yorautíya-kayukama itáaro! tiráiyee: “aammá aúkaipaqa máinata máqtemma Yúriabaq máiya-kayukama uyaatéta anubaq kóoro! ¹⁵ ááqibo móra-nakoma naan-ámútáqá maína-nakoma íma naaúpaqa ku péqma táitawaa-yataaqa mayéna paá kóino. ¹⁶ ááqibo móra-nákoma yópáqá máinama íma naaópaqa yawwéqma unáákáqtôma ko mayéna paá

koíno! ¹⁷ mi-túpááráqá ámûkaraq-inimma iyápóma náámma kámína-inikaraqa anómma aíg-yaqtaaqa mayáiyana yirummá ôriq íniye. ¹⁸ ááqibo yaugiq kéi-kanaama wáinatama yíqa anómma íné ínatama nunamupí íbêqa ítama aónaaro! ‘Áánûqtuo, mi-qtátááqá yaugiq-kánáábí ímira-uwo!” tíyana márû mikákáá íniye. ¹⁹ ááqibo mi-táígó-kánáámá mú mikákáá táígoma ínama ááqibo naayóbáqá Áánûqtu máqte-qtataaqa tarôq urái-kanaarake íbêkaraqa íma mirá-uraiye. keqnáámmá móragaraqa íma mirá-kánáámá aurániye. ²⁰ ááqibo mi-kánáámá íma ánataginaraatata máqte-kayukama íma paá máne oné. miráitana Áánûqtu maa-kánááyábámá pááqya-kanaama iyo téna timákarena wení awaaméq-wáyúkáytabámá timáyíkaraiye.” téna tiráiyé. ²¹ Ítuma timá yímikaiye: “ááqibo mi-tái-kánáámá ínana móra-nakoma timá-ámena ‘Metáiyama maabáqá máibo aónaao! mibáqá máiyé.’ tínaama íma arupi itaao! ²² taíbaq kaaqaari-Métáiyá kaaqaari-wátáá-wáyúkágáráqá auréta awaaméqá arááatineta Áánûqtuni waayúkama ubaayammá umáyiketaraa ínóe. miráuma kanaaráq ínéta ínóe. ²³ ááqibo karáqtuwe paá máaro! kemá áqnáabaqa kétima-timune. ítáaro!” téna tiráiyé. ²⁴ Ítuma óq-aimma tiráiyé:

Waayúka-Araakoma kumínî-kanaayabama

“ááqibo táígo-kanaama aíqa urái-kanaama ánatatuwena aabaúmá kumayuqá aukéna wíyômma móragaraqa íma tágaginana ²⁵ wiyóqa wiyôpake kutínana wíyôkoni akoqnáágoma popoq umáginiye. ²⁶ umáqtuwena Waayúka-Araakoma konnákáqá

kuména anón-akoqnaagaraqa tágagigogaraqa kumíniye. ²⁷ kukéta Áánûqtuni kaqtó-wayukama timá-yiminata múqtûq maragóni aqtóbáké iyata Áánûqtuma awaaméqá umáyíkarai-kayukama yiwíqme yínoe. ²⁸ yaagómá aapinaammá yiráátínata ítáaro! ááqibo yaayamamá yaa ánagaraqa yáinatama miráini-kanaama ítaraae. ²⁹ móraiq uma maa-wái-qtáqtááqá auráinatama kemá kumónúna-kanaama waaqókáríq íniye. ³⁰ ááqibo taákaq máráaro! íbêqa paá máa-kayukama tébakaqa íma puíyana maa-wái-qtátááqá máqtemma auránóe. ³¹ wíyôkaraqa maragaráqá ánataginamanibo ketáama íma ánataginiye.” téna Ítuma tiráiyé.

mi-kánáágóni aabaúma máqte-kayukama nói-kanaaraqa yíníyô téta íkéitaae.

³² Ítuma timá yímikaiye: “ááqibo aabaúma nôraq umá mi-kánáámá íníyô? nói-kagaama íníyô? máqte-kamma máqte-kayukagaraqa Áánûqtuni kaqtó-wayukama áanikogaraqa íkéitaae. aboámá wenamáa kéitaiye. ³³ mi kumíni-kanaama mi-kágáámá íma ítaraabo yabíqma akoqnáá oro! ³⁴ miráara umá wáiyé! móra-nakoma naaópake aammá kóinena wení maqne-wáyúkámá yeqtí iyáánikaraqa iyuwéna kóitata yemá yabikááe. ááqibo wemá oqtaráq yabikái-nakoqtabama timá ámikaiye. ‘kawáá uwo! karáqtuwe mááo!’ téna tiráiyé. ³⁵ keráwáqá keqnáámmá karáqtuwe máaro! naakóni aboámá nói-tupaawaq yíníyô? énaikaraq yíníyô? aabáyaanapimma nokáán-aukaanaq yíníyô? iráqma tágaina-kanaararaq yíníyô? íma ítaraapoana

³⁶ páátákáá yínibo wagobo! ³⁷ ké kétima-timune. keqnáámmá máqte-kayukayabama kétima-yimune 'karáqtuwe máaro!' ” téna tiráíye.

14

Îtumma ikamínôn-aimma tirááe.

¹ kaayaq-yúpáámá paá wáinana kótámaki-oniqa íma itóraitan-onikaraqa yínata uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá Îtumma aúpáq yáqtoqma arááqa ikaméta náaraq umákainoqtababi abáá kéoe. ² abáá kéeta tirááe: “óniqa kaugi-kánáámá miráonatataama waayúkama ááiqa ínópoataa mi-kánáámá íma kanaaráq ónúntae.” téta tirááe.

Îtumma Béqtanibaqa matawékaráqa péraakaraiye.

³ Îtuma Tááímoni kárú-nakoni naaúpaqa Béqtanibaqa nammáqá ya máitata aáwaqa kénaawana móra-inimma uyábékema anón-oqtanawíqa yaan-ákúq-mátáwékáráqá óqta-motorema yubáqtukena Îtuni aqnókáqá atíma péraakaraitata ⁴ tébakaq-wayukama íyámma ôriq umá uráitata tirááe: “nôraq itana min-áté-ákúq-nómmá paá atíma péraakaraiyo? kaumo-tíyááká-tíyááká-óqtámmá (300) wáíye. nôraq itana min-áté-ákúq-nómmá íma kéyimenawaq meyámmá matáíyo? ⁵ ááqibo meyámmá matáikakaatati mi-méyámmá oótamma íma wái-kayukama kanaaráq yiminé iné.” téta áá awááguraawana ⁶ Îtuma timá yímikaiye: “wemmá ayúwáaro! nôraq itaráq áá awááguraa? wemá keqtábámá íráqôniq uráíye. ⁷ áwáyoq-wayukama keráwáqtê máqte-kanaama paá mánobo! tikáinama

aati-aatimá yíwáqnaa kanaaráq ínoe. ááqibo kemá keráwákáráqá máqte-kanaama íma paá mánune. ⁸ wemá kanaa uráiyee. wemá áqnáabaqa ketúraqa átê-akuq-nokaraqa puyónúna-kanaayaba pêtikaraiye. ⁹ ítáaro! máqtepaqa ketí átê-wataama abarokáq timá yímikai-marukaqa wení íbêq miráí-waigoma abarokáq timá-yimiyana wenáwîqa íma awikáinoe.” téna Ítuma tiráiyee.

Yúqtaati Itikáárioti Ítuqtabama namuro-wáyúkámá timá yímikaiye.

¹⁰ titana Yúqtaati Itakáárioti iyápó-aanabike-nakoma uyátárai-monoq-wayukayopaqa kóurena tiráiyee: “kemá tíwáqnaa onaq Ítumma yáqtoqma áwîqme ínoe.” ¹¹ titata yimuqá ôriq umá makéta meyámmá amínéta tirááe. tewana Yúqtaatima aúyánámmá iténa “nói-tupaama Ítumma oyaa umá yiráátenuno?” téna ítama táíq uréna kanaayábá abáá-abaa kéiyee.

Ítuma kótámaki-oniqa wení iyápó-annagaraqa naráiyee.

¹² yammá itoraí-óníq-kánáaráqá áqnáae-wagaabaqa kótáma-ki-kanaaraqa tipi-típi-araaqa ikákaawata Ítuni iyápó-annama ítama aónaraae: “náakaraqa ení kótámaki-oniqa ko kauma akánúnataabiyo?” tewana ¹³ Ítuma iyápó-annabike kaayaq-wáyúkámá mayái-áímmá timáyímikena tiráiyee: “naa márûkaqa peráiyana móra-nakoma nommá yaqména kéyinaka wenanaaépaqa okaao. ¹⁴ naammá peráinaka min-náákóní aboámá timá ámekaoo ‘tirááti-nakoma kétiye ketí naaúpaqa

ketí iyápó-annagaraqa kótámaki-oniqa naí-námmá náakarabiyo? timáqtuwena ¹⁵ wemá anón-amuraaq-namma tiráátiniye. máqte-qtataaqa yokaa-yokaa umátikarainaka mikáqá kótámaki-oniqa kaumá tíkákakaol! timáqtuweta ¹⁶ kóureta naa márûkaqa péketa máqtemma Ítu timá yími-qtataaqa paá aónareta kótámaki-oniqa kaumakááye. ¹⁷ énaikaqa Ítu wení iyápó-annagaraqa iráitata ¹⁸ yaareráqá aáwaqa kénaawana Ítu tiráiyé: “keráwápíké móra-nakoma ítama táíq umátikanena wemá kemmá kutarurîq íniye. aáwaqa ketê náina-nakoma miráiniye.” titana ¹⁹ yirummá ôriq kéitata móra-mora-yuma ítama aónaraiye: “keábiyo?” titana káqomma “keábiyo?” titana ²⁰ Ítu yawwéqma tiráiyé: “eé títaupake kaayapíké móra-nakoma mimórá-táápépíké kegáráqá aáwaqa kénai-nakoe. ²¹ agamátán-áípi Waayúka-Araakoni aamá tiráiniq umá miráuma ínana ááqibo kutarurîq í-nákóni anónnáma mú mikákááné, min-nákómá íma marákaraikakaatati mú mikákáá íráqôniq íne iné.” téna Ítuma tiráiyé.

írêq-oniqa kénaae.

²² aáwaqa kénaawana Ítuma yammá maténa nunamupí amuqá makéna “tíkáiyé” timátuwena yímikena tiráiyé: “máýáaro! ketúmiye.” téna ²³ wááéni-nomma káápubi maténa nunamupí amuqá makéna “tíkáiyé” timátuwena yímikaitata máqtemma nátukaawana ²⁴ Ítu timá yímikaiye: “maannáma ketí naaegómíye. taíbaq-wayukayabama atíma kéguminana ónipi nokáá umáyikanena

kaayóqá kémayikaiye. ²⁵ kemá kétima-timune. aran-nómmá móragaraqa ínanupo! ínanaaqa káqo-taoqa Áánûqtuni kawáá kái-marukaqa káqomma nánúne.” timátuwaitata ²⁶ imá tiréta yúbareta Óribêti-anubaqa kóuraae.

Pítaama wakákáin-aimma Ítuma timá yímikaiye.

²⁷ Ítu timá yímikaiye: “keé keráwáqá máqtemma íbêq-nokaamma táaqa káinaqa tiyuwé kóinoe. Áánûqtuni agamatán-áipí kétiye! ‘kemá tipi-típi yabi-í-náqá ikámónata tipi-típima ókaq-okaq kóinoe.’ tiráinapoata tiyuwéta kóinoe. ²⁸ kemá tiwáutumatuwainaqa itó-uma kenókáámá Kááriribaqa ónúne.” tiráitana ²⁹ Pítaa tiráiyee: “ááqibo máqtemma tébakaq-wayukama ayuwéta kóiyaa kemá íma ayuwéqa kónune.” titana ³⁰ Ítu tiráiyee: “íbêq-nokaamma kokóregoma áama íma kaayapáq tínaama emá kaumo táoqa keqtábámá tínóne. ‘min-nákómmá kemá íaonareqa íkéitaune.’” titana ³¹ Pítaa akoqnáá umá tiráiyee: “ímiye! kemá puíkánáaráqá etê puyónúne. imá ayuwéqa kónune.” titata máqtemma miráráá umá tirááe.

Ítuma Kéqtêmani-yopaqa nunamummá tiráiyee.

³² Kéqtêmani-yopaqa irááwana Ítu tiráiyee: “maakáq máraiyaro! nunamummá tenáá úne.” tiréna ³³ Pítaa Yêmitigaraqa Yóáanegaraqa yíwíqmena kéyana áaqa kaitana táiq umá yáumetaraitana arummá ôriq umá kéitana ³⁴ tiráiyee: “tirummá ôriq umá kéitaqa túyánámmá kéitaqa pukónúne. máraiyaro! waagobo! karáqtuwe máaro!” titata ³⁵ waaqókáqá marabí aipaq aguréna aíqa mayánaboana nunamummá tiráiyee: ³⁶ “apááô!

ketiboó! máqte-qtataaqa kanaaráq kéena maa-qtátááqá paábaq-matikaao! ááqibo ení akaígómá wáraáo. ketí tikaígómá íwaraao.” téna ³⁷ yauwéré immá yú wagurááwana aónaraiye. Pítaaqtabama tiráiyé: “Tááímonio! aú waguráánô? kímora-abauma íma kanaaráq karáqtuwe máqe-uraano? ³⁸ karáqtuwe mááo! nunamummá tiyo! íma karáqtuwe máiya íma nunamummá tiráánaboaq Tááqtaan áama itánóne. aágoma kaqtó kéimanibo tógoma aqnúmmá kéena túgáibaa kéiyé.” téna tiráiyé. ³⁹ móragaraqa keqnáámmá nunamummá timátuwena ⁴⁰ yauwéréna immá keqnáámmá yúgáibaa ôriq kéitata íma kanaaráq karáqtuwe máqe uréapoata yú wagurááwana aónaraiye. wemmá yauwéqma timá ámínon-aimma íma ítaraae. ⁴¹ wemá kaumobáq yauwaré iréna tiráiyé: “waguréqa paá wagooro! áágaaniye. íbêqa aabaúma umáguraiye, Waayúkagon-Araaqa kemmá kutarurîq i-nákómá kúmiq-wayukati iyáápi kémaraiye. ⁴² itó-uma kónunatiabo! aónaaro! kutarurîq umátíkarai-nakoma kéiyé.” téna tiráiyé.

Ítumma ánnáma ámikaae.

⁴³ kítitana páátákáá Yúqtaati iyápó-annabike-nakoma iráitata wegaráqá waabámmá yáákaráqá waqtáákaráqá iréta uyátárai-monoq-wayukabike aapinaa-káyúkábíké anónuqma-wayukabikekaraq irááe. ⁴⁴ kutarurîq i-nákómá awaaméqá yímikena tiráiyé: “kemá ámóqnaana-nakomma yáqtoqma ánnáma áméro! áwîqmeta yaákare kóoro!” tiráiyé. ⁴⁵ Yúqtaati iréna páátákáá Ítunopaqa kéena kaayonébáké ámóqnaraitata ⁴⁶ yáqtoqma ánnáma ámiketa akoqnáá umá yáqtokaae. ⁴⁷ ááqibo

móra-nakoma maéna yáámmá maténa mú mikáq anó-monoq-nakoni maqné-nákóní ááraramma agáuqtukaiye. ááqaanibo téna ⁴⁸ Ítuma tiráiyé: “nôraq itaráq maaráuma yáákáráq waqtáákáráq yáqtoraneraq kéyeo? kemá íma moyán-arááq-náqá maéqa ⁴⁹ máqte-tupaaraqa keráwákáráqá anó-monoq-naupaqa maéqa aapinaammá abarokáq tiráunaqa kemmá íma yáqtoqma ánnáma ítíkikaae. ááqibo Áánûqtuni agamatán-áímmá áraimma auráino!” titata ⁵⁰ máqtemma iyápó-anna-wayukama ayuwéta péqmare kóuraae. ⁵¹ ááqibo móra-maabugoma wáqtô itokáikaraq Ítun-annaepaqa kégoitata yáqtorakaraawana ⁵² wemá wáqtôma ayúqtukena unáákáqtôma aneqá íma wáikaraqa awaapáá uyaaténa kóuraiye.

Ítiráaeo anó-kayukama Ítumma áítaa umá aónaraae.

⁵³ ááqibo yemá Ítumma awíqmeta mú mikákáá anó-monoq-nakoni naaúpaqa irááwata mikáqá máqtemma uyátárai-monoq-wayukama anó-kayukagaraqa aapinaa-káyúkágáráqá áíkutaawana ⁵⁴ ááqibo Pítaa Ítun-anaepaqa ayáqtáápake wakéna mú mikákáá anó-monoq-nakoni naamátúpaqa pékena kawáá-wáyúkágáráqá iraráqá maraq máena kégaanitata ⁵⁵ ááqibo uyátárai-monoq-wayukama máqtemma káánítôre-wayukagaraqa Ítumma ikamínéta áítaa umá abáá kéomanibo íma máqe-uraiye. ⁵⁶ taíbaq-wayukama kaaqaari-áímmá Ítuqtabama timákáreta ááqibo mimórá-wátáámá íma kététa káqo-kaqon-aimma netuqyaa tirááe. ⁵⁷ ááqibo tébakaq-wayukama itó-uma kaaqaari-áípí tirááe:

58 “wemá tiráitata Ítaraawana tiráiyē: “maamin-ánó-mónóq-námmá waayúkama tarôq uráá-namma kemá yauwítíyuwaiyaqa kaumo-wágáábí aúgemma tarôq ónááq únnae waayúkama íma tarôq kéiyannamma tarôq ónúne.” tirááwana 59 yeqtí watáagoma íma móraiq uráiyē. 60 mú mikákáá anó-monoq-nakoma yeqtí aúkápimma itó-urena Ítumma aítaa umá aónarena tiráiyē: “wení watáayaba yauwéqma íma kanaaráq timá abarokáq tinónô?” titana 61 Ítuma páátí máqe-urena aamá Ítiraitana mú mikákáá anó-monoq-nakoma móragaraqa ítama aónaraiyē: “emá Metáiyabono? mú mikákáá uyátárai-manikoni áanikobono?” tiráitana Ítuma yauwéqma tiráiyē: 62 “máune.” téna “Waayúka-Araakoma Áánûqtuni ayáánurapaqa maraq máena wíyokoni konnákáq kumínata aónanoē.” téna tiráiyē. 63 mú mikákáá anó-monoq-nakoma áyámma uráitana unáákáqtômma yuráqtukena tiráiyē: “nôraq itatáá káqo-kataama itánétaa kéunataabiyo? 64 wenamáárîqa kaaqaari-áímmá tiqtábámá nóituyananaq kéitaao?” titata máqtemma yauwéqma tirááē: “wemá mú mikákáá táiq uréna puíno.” tewata 65 tébakaqa Ítumma wirááti wirákáreta aúramma yawááq-ureta ikamíq-ikamíq kéeta tirááē: “náawa ikákaiyo?” tirááwata kawáá-wááyúkámá áwîqmeta iyáán-arunapo ikákaaē.

Pítaa Ítuqtabama “wemmá íaonareq íkéitaune” téna tiráiyē.

66 Pítaa naamátûpaqa paá máitana móra-inaaruma mú mikákáá anó-monoq-nakoni maqné-ínáárúgómá 67 Pítaamma iraráqá aónarena wemmá

karáqma káonena tiráiyē: “emá Ítuma Náátárêtibake-nakote máqe-uraane.” titana ⁶⁸ Pítāa tiráiyē: “ímiye. enáama íkéiteqa íma ítaraune.” téna oqtaráq kóuraitana kokóregoma áama tiráiyē. ⁶⁹ anaaékaqa min-ínáárúgómá móragaraqa káonena móra-nakoma amakaq mái-nakomma timá ámikaiye: “wemá min-nákóní iyápómiye.” titana Pítāa ⁷⁰ “ímiye.” tiráiyē. ááqibo pááqyamma anaaékaqa mikáq máa-kayukama Pítaamma timá ámikaaē: “Kááribake-nakoma máeboa emá iyápó-annabike mórabi máane.” tewana ⁷¹ Pítāa timá akoqnáá uréna tiráiyē: “ááqibo kemá kaaqaari kêtunaraa Áánuqtu tíkamine iné. min-nákómá íaonareq íkéitaune!” titana ⁷² kokóregoma móragaraqa áama tiráitana Pítāa Ítuma tiráin-aikoma aákaq itana ítaraiye: “kokóregoma áama kaayapáq íma tírínaama emá kaumo táoqa keqtábámá wemmá íkéitaune tínóne.” tiráin-aimma Pítaama yauwéqma aúyánámmá ítaraiye. ánibo ibiqá ôriq umá yakáiyē.

15

Ítuma aítāa umá aónaraae.

¹ aabáyaanapimma nokáápaqa uyátárai-monoq-wayukama anó-kayukagaraqa aapinaa-kááyúkágáráqá káánítôre-wayukagaraqa watáá-wataa timátuweta Ítumma yáqtoqma ánná kúmēta anó-kamaani-nakonopaqa mó ámikaawana min-ánó-nákóní áwîqa Pááíratima ááqibo téna ² Pááíratí Ítumma aítāa umá aónarena tiráiyē: “emá Ítírāeowayukati mú mikákáá anómma yabíkáánabono?” titana Ítuma yauwéqma tiráiyē: “téne.” titata ³ uyátárai-monoq-wayukama weqtábámá tirááē:

“wemá taíbaq-taigo-qtataariq uráiyē.” tewana
 4 Pááírati móragaraqa ítama aónaraiye: “yauwéqma
 íyaq timá-yiminono? eqtábámá taíbaq-taigon-aimma
 kétee.” titana 5 Ítuma páátí máena móragaraqa
 yauwéqma ítima-amitana Pááíratima ítama iyánáaq
 uráiyē.

Ítumma arááq ikamínéta tirááe.

6 ááqibo kótámaki-onikaqa aati-aatimá Pááíratima
 móra ánná-naupaqa mái-nakoma ayuwéwaimiye.
 wáátigoma awaaméqá maréta tewana Pááíratima
 ayúwáitana ánná-naupake kanaaráq ayúbákáitana
 kó éwaimiye. 7 ááqibo mi táoqa kaarabútibi móra-
 nakoma áwíqqa Baráábatima máqe-urena anón-aiiqa
 wemá taíbaq-wayúkagaraqa uréna wemá móra-
 nakomma arááq ikámítana pukitana kaarabútibi
 máqe-uraiye. 8 ááqibo waabámmá áikuteta Pááírati
 ánná-naupake ayúwái-nakoqtabama ítama aónaraae.
 aónaraawana 9 Pááírati ítama yimónaraiye: “Ítiráaeo-
 wayukati mú mikákáá anómma yabíkái-naqa
 ayúbakanuno?” téna 10 uyátárai-monoq-wayukati
 yáaimma ítareta paá yirunóbáqá kárún-aimma
 kététaboata Ítumma ánnáma ye ámikaae. miráuma
 ítarena tiráitata 11 uyátárai-monoq-wayukama
 waabámmá timá yímikaae: “Baráábatiqtaba
 kétikaiqtaae tero!” miráitata waabámmá timá
 yímikaae: “Baráábatimma ayúqmataa timiyo!”
 tewata keqnáammá 12 Pááírati móragaraqa
 timá yímikaiye: “ááqibo Ítiráaeo-wayukati mú
 mikákáá anó-nakoqtabama nôraq ónúno?” titata
 13 waabámmá kabámareta tirááe: “yaaraqá
 nírigaraqa ikámíyana puíno?” tewana 14 Pááírati

ítama yimónaraiye: “nóin-otaaniraq uréna nói-taigoniraq uráinabiyo?” titata mú mikákáá anókaq kabámareta tirááe: “yaaraqá nírigaraqa ikámíyana puíno!” tewana ¹⁵ Pááírati waabá-káyúkátí yimuqá máráinapoana Baráábatimma ayúbákaraiye. miráumatuwena Ítumma i-wáyúkámá yímikena timá yímikaiye: “akoqnáá-annanapo ikámoro! ikáqtuwera yaaraqá nírigaraqa ikámíyana puíno!” téna Pááírati tiráíye.

i-wáyúkámá Ítuqtabama ámiyoq-naayoq urááe.

¹⁶ timátuweta i-wáyúkámá Ítumma áwîqmeta kámááni-nakoni naamátûpaqa iréta tébakaq-i-wayukama yááyareta ¹⁷ tokô-kaqtoma mú mikákáá anó-nakoni wáqtôraa-katoma matéta áwáábiq-annama matéta mú mikákáá anó-nakoni kámokaa-kamoqa atoyumá tarôq uréta Ítuni aqnókáqá abákareta ¹⁸ paá awaaméqá umá kaaqaarigó kaayoné umákareta tirááe: “Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anó-nakoni áwîqa múte yaúyoro! wemá anó-kanaama ayáqtáákaqa paá maíno!” téta ¹⁹ oótátánápó aqnókáq kéikameta kaáqá kémareta yiraayutaúmá ayéta kaayoné umáketa ²⁰ ámiyoq-naayoq éta tokô-kaqtoma yukéta wení wáqtôma móragaraqa umáketa áwîqmeta yaaraqá nírigaraqa ikamínô-marupaq kóuraae.

Ítumma yaaráqá nírigaraqa aráápama ikákaae.

²¹ kégoeta móra-nakomma yáqtokaamma wenáwîqa Tááímoni Tááírínipake-nare. Érékáánarayaa Árûbatiti yiboámá wemá yópáké kéitata yemá Ítuni kaapaq-yámá ámiketa timákaawana aqména kóuraiye.

22 Ítumma áwîqmeta móra-anuraqa iréta min-ánúgóní áwîqa Kórákóta-anue. áwîkoni áaimma aqnón-ayaatapare. 23 mibáqá iréta wááéni-nomma yaagóní anókáráq waéqma ámikaawana Ínaraitata yaaraqá nírigaraqa aráápama ikákaae. 24 ikáqtuweta wení unáákáqtôma yáikaaq umá uréta aábê yaréta unáákáqtôma móra-mora umá matááe. 25 ááqibo nírima ikákaan-abauma (9.00 kiroki) aabáyaanapimma aabaúma kéuitata ikákaae. 26 yaaraqá aúbama wení táigoqtabama agáyáan-aikoma tiráiyé: “Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anómma yabíkái-nare.” titata 27 ááqibo wegáráqá kaayaqá moyánákáratámá yíkaketa Ítuni aukápáq mórama ayáánurapaq maréta mórama ayáánuropaq maréta urááe. 28 ááqibo miráuma monoq-áúbábí naayóbáqá agamatán-áikómá tiráiniq umá íbêqa áraimma mirá kéiyé: “wemmá otaa-káyúkábí makááe.” téna tiráine. 29 yaaraqá máitata waayúkama kótayata kéeta iyáátaq-yaataq yumá ámiyoq-naayoq kéeta aamá káwaageta tirááe: “enamáárîq anó-monoq-namma yawítíyuwe kí-kaumo-yupaama móragaraqa keqnáámmá tarôq ínáq óne 30 ááqibo yaaraké enamáárîq kumuwo! enamáárîq kuméma ípuinone.” tewata 31 keqnáámmá uyátárai-monoq-wayukama aapinaa-káyúkágáráqá ámiyoq-naayoq kéeta tirááe: “wemá káqo-yuma yíwâqnaa uráitata íma pukáábo wenamáárîq íma kanaaráq áwâqnaa éna miráipoana puíniye. 32 ááqibo Metáiyama máikakaatati Ítiráaeo-wayukati mú mikákáá anó-nakoma yaaraké kumínataa aónétaa mikáq itánúnatae.” tewata keqnáámmá wegáráqá yíkakaa-

nakorata ámiyoq-naayoq-aimma timákaraaye.

Îtuma pukáiyē.

³³ ááqibo wágáama aabaúmá aúkáapi uyáwitana kumayuqá aúqma máqte-maruqa yawááquraiye.
³⁴ aabaúmá kaumoráq kégumitana Îtuma kabámarena anókaq wááqa kéyena tiráiyē: “Érói, Érói, aráama tebakátáni?” téna wenábike mirá kétiye: “ketí Áánûqtuo, ketí Áánûqtuo, nôraq itaa tiyúkáno?” titata ³⁵ tébakaqa máqeo-kayukama ítareta tirááē: “ítáaro! wemá Iráiyamma kááyaiye.” tewana ³⁶ móra-nakoma uyaaté iréna parubaru-wánnáamá ikaa-q-nókáráqá yátaraq makéna Îtumma ámitana nátúwáitana min-nákómá tiráiyē: “éqtukaiyanao! Iráiyama yaaraké yamatuwáinana kumínaayaba aónaaro!” titana ³⁷ Îtuma anókaq wááqa yumátuwena pukuráiyē. ³⁸ pukitana ááqibo anó-monoq-naupaqa oqtaráq tabaraáberaa-kannaama abí kúmakaama wenamáárîq aúkáapike kabááqma yakákuraiye. ³⁹ ááiq-i-wayukati kawáá-nákómá máitana Îtu aúbáqá itó-uma máitana Îtuma wááqa yumátuwena pukitana aónatuwena wemá tiráiyē: “árainē. min-nákómá Áánûqtuni áaniko máqe-uraiye!” téna tiráiyē. ⁴⁰ ááqibo aaranaamá mikáqá nékaq máeta káoneta Tárômeyaa Máriaa Máátariniyaa Máriaa maqné Yêmitiyaa Yótéti anóaratama máqe-ureta ⁴¹ Kááriribaqa yemá Îtuni anaaé waqmé kéweta áwâqnaa urááē. taíbaq-kaqon-noinima Îtugaraqa Yérútáárebaq uráán-noinima mibáq nékaq máqe-uraaē.

Îtuma uqtamákaraaē.

42 ááqibo aabaúamá karaakáq kúmitana Tabaatiráqá yokaa-yokaa-í-yúpáámá wáitanaboana Yótêbi Aarimatéabake-nakoma iréna wemá káánítôre uyátárai-naqa maéna Áánûqtuni kawáá kéi-kanaayabama awé kéiyé. 43 mimórá-nákómá Pááíratinopaqa ikatîq íma uréna Ítuni arááq-auyabama ítama aónaraiye: “timínónó?” tíminaq mó-uqtamakaano.” titana 44 Pááíрати ауынанамма ítarena “árainaq pukuráinabiyo?” téna i-wáyúkátí kawáá-nákómá ááyarena ítama aónarena tiráiyé: “ara pukáiyó?” titana kawáá-nákómá timá ámikaiye: “owé pukáiyé.” téna 45 Pááíрати iyánáaq umárena ítátuwena Yótêbimma timá ámikaiye: “kanaaráqíyé. arááq-auma mayaa.” titana 46 Yótêbi kateko-wánnáámá meyánîq umá maténa yaaraké aúma maténa wannaabí atáá-umakena óqtanobaqa maipí uqtamákena anón-oqtamma muríákóní ótaqa makéna yawááq-uraiye. mirá umáqtuwaitata 47 Máriaa Mááatariniyaa Máriaa Yótétini anóagaraqa máeta uqtamákaraiapaqa aónaraaye.

16

pukáipike itó-uraiqtabama

1 Tabaatimá ánatagitata Máriaa Mááatariniyaa Máriaa Yémitini anóama Tárômegaraq átê-kuyumma i-qtáqtááqá meyámmá maqméta Ítumma pérakaneta mataáé. 2 Tóqtaaraqa iráqma tágagikaqa uqtamákarapaqa kóureta 3 kégoeta wataá-wataa tiréta “náawa oqtaráké óqtamma mamá páabaq “aukátikanitaabiyo?” 4 anón-oqtapoana ummaa yánitata tirááé. kéteta ko aónamma óqtamma páabaq aukákuraitata aónaraae. 5 miráitata

muriyánóbáqá péketa aónááyama móra-mabugoma wayán-únákáqtôgaraqa mibáqá maraq máqeuraitana aónaraawana yáaqa ôriq umá karáitana min-nákómá tiráiyé: ⁶ “táaqa ígáino! Ítuma Náátárêtibakenakomma kaapaq-yátáráq ikámaraa-nakomma abáá kéoyamma wemá pukáipike itó-urena íma máiyé. uqtamá káraapaqa aónaaro! ⁷ ááqibo wení iyápó-anna ko timá yímero! Pítaagaraqa timá áminata timá yímero! ‘Ítuma we-nókáámmá Kááriribaqa kégoitata mibáqá aónanowana keqnáámmá wemá keráwáqá miráuma timá tímikaiye.’” téna tiráiyé. ⁸ aanibo yemá yáubareta muriyápáké uyaaté kóureta ikatéyana yáaqa karáitatapoata páátí máqeuureta máqte-kayukama íma timá yímikaae.

Ítuma Máriaa Máátarininopaqa iráitana aónaraiye.

⁹ Ítuma pukuráipike itó-umatuwena Tóqtaa-abayaanapimma nokáápaqa wemá áqnáabaqa Máriaa Máátarininopaqa iráiyé. naayóbáqá min-íníkóní arunóbáké abapaké kaayaq-kúti-áágómá Ítuma waqtukáiyé. ááqibo iráitana aónarena ¹⁰ Ítuni aanábómá ibiqá kéyaraawana ko timá yímikaiye Ítuma paá máitana aónarena ¹¹ timá yímiqtuwena kéiteta wenáama irunóbáqá íma ítaraae.

iyápó-annabike kaayaq-nákórátá Ítuma aónaraaye.

¹² anaaékaqa waéqma káqon-nakaa umá kaayaq-nákórátá yeqtôpaqa iráitata karaa-márúkáká kégowana iráitata aónareta ¹³ yauwaréta tébakaqa timá yímikaawata kanaarác íma ítaraae.

iyápó-annama Ítumma aónaraae.

14 ákaqa Ítuma wení iyápó-annama yeqtôpaqa iráitata ye títaupake móra-anna-wayukama aáwaqa kénaawana Ítuma iréna áá yiwááguraiye. yemá irupí íkéteta káúbîq uréta wemá pukáipike itó-itata aónaraa-kayukama temmá íkéitaawanaboana áá yiwááguraiye. 15 wemá timá yímikaiye: “máqte-marukaqa kóoro! máqte-kayukama maan-áté-wátáámá mó-tima-yimero! 16 máqtemma yirupi kéitaa-kayukama nommá peráiyaqa atóbamayikanune. íkeitaa-kayukama yawááq-umayikanune. 17 aamá kéitaiya-kayukama maamin-áwááméq-yátááqá mayéta ketíwíkake kuti-áágómá waqtuwánoe. aúgen-aimma mayénama aúgen-aikaraq tínana 18 puí-íráákábáyáámá yáqtoraiyana ípuinana uwaatagááq-yátááqá nainama ípuinana karí-wáyúkámá ánekuiyanama karímá éqyikainata atóbaginoe.” téna tiráiyé.

Áánûqtuma kawáá kéi-marukaq Ítuma utáiyé.

19 timátuwena áwíkaitana Áánûqtuni kawáá kéimarukaq uténa Áánûqtuni aukápáqá maráq máqeuraitata 20 wení iyápó-annama máqtepaqa ko timá yímikaae. abarokáq timá yímikaawata uyátárainakoma yegáráq yíwâqnaa uréna yé tiráama áraimma kéitana uyátárainakoma awaaméqá yímikaiye.

áugen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84